

REDACȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:
 pe un an 20 cor.
 pe 6 m. 10 cor.
 pe 3 m. 5 cor.
 pe o lună 2 cor.
 N-ri de Duminică pe an 4 cor.
 pentru România și străinătate pe an
 40 franci.

Manuscrise nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un sîr garmond: prima dată 14
 bani; a doua oară 12 bani; a treia
 oară 9 b. de fiecare publicare.

Atît abonamentele, cît și inserți-
 unile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 300

Scrieri neîncetate nu se primesc

Anul VIII.

NUMER DE DUMINECĂ

Nr. 24.

Sistemul de guvernare în Ungaria.

I.

Lovitură fatală vrea să ne aplice guver-
 nul maghiar prin reforma legii învățămîntului
 popular. Vrea să ne despoaie pe noi, cetățenii
 nemaghiari, de cele mai elementare drepturi ce-
 țenești. Cu toată forța tiraniei sale, să năpus-
 țeste asupra noastră, cetățenii neapărați, vrînd
 să ne despoaie de limba dulce a mamei noastre,
 de cultura noastră și de libertatea ce ni-o
 dă legea. A ne apăra însă și nouă ne este
 interzis. Deocamdată în mîna cu legea și sub scu-
 tul dreptății ne ridicăm împotriva violentei, im-
 potriva puterii tirane. O facem asta, pentru-că
 noi nu suntem niscari rebeli, ci cetățeni, cari
 ne împlinim cu credință datorințele către pa-
 trie și așa, pretindem respectarea drepturilor
 noastre de cetățeni cel puțin în măsura în
 care ni-le asigură legea pozitivă. Iar dacă
 guvernul nu vrea să ia aceasta la cunoștință,
 n-o știe, nu vom ceda de cît forței brutale.

Reforma planuită este în strînsă legă-
 tură cu drepturile înscrise în art. de lege
 XLIV din 1868 despre egala îndreptățire a na-
 ționalităților nemaghiare. Legea aceasta fun-
 damentală zice, că toți cetățenii Ungariei în
 privința politică (asadară nu în privința et-
 nică), formează o națiune, *națiunea ungară*,
unitară și indivizibilă, al cărei membru egal
 îndreptățit e fie-care cetățean al patriei, a-
 parțină el ori cărei *naționalități*. Zice mai
 departe legea, că egalitatea aceasta, numai
 cu privire la folosirea oficială a diferitelor
 limbi ce sunt în uz în țară, poate cădea
 sub regule speciale, și și în privința asta nu-
 mai încît unitatea țării, posibilitatea practică
 a guvernării și administrării și servirea promptă
 a justiției o fac necesară.

După declarațiunea asta de mare însem-
 nătate, asigurând legea, că egala îndreptățire a
 cetățenilor în toate celelalte relații să rămîie
 neatinsă, dispune cu privire la *folosirea ofi-
 cială* și a celorlalte limbi.

Acesta este spiritul legii despre egala in-
 dreptățire națională. Știm prin urmare din
 această lege, că în patria aceasta fie-care ce-
 țean este egal îndreptățit, că în patria a-
 ceasta există naționalități, mai departe că în
 patria aceasla limba oficială a *guvernării*
statului e cea maghiară, dar pe lângă limba
 aceasta, în anumite cazuri determinate în
 lege, se poate oficial folosi și alte limbi ce
 se vorbesc în patrie. Cu legea asta am pătît-o
 așa, că s'a adus, dar deplin nici cînd nu
 s'a executat și asta a fost mai ales cauza,
 că partea mai mare a bărbaților noștri po-
 litici, n'au avut încredere în partidul liberal
 și în guvern. Dar și dacă stăm exclusiv pe
 temeiul acestei legi, trebuie să constatăm, că
 guvernul pe cai directe și indirecte tînteste,

să scoată celelalte limbi din uzul oficialității
 și așa nu existența națiunii, unitară și ne-
 despartită din punct de vedere politic, în
 sensul legii amintite, ci dezvoltarea și expan-
 siunea naționalității maghiare, rasei maghiare
 este ținta de preocupare a guvernului. Vrea să
 maghiarizeze. Calitățile distincte și de rasă a
 naționalității maghiare, obiceiurile, spiritul,
 înclinațiunile, simțirea și cultura poporului
 maghiar, vrea să le forțeze asupra cetățe-
 nilor nemaghiari, adică asupra celorlalte na-
 ționalități.

Interesele speciale de rasă ale popo-
 rului maghiar, naționalității maghiare, să si-
 leste a le sprigini în detrimentul intereselor
 celorlalte naționalități, ba chiar prin nimi-
 cirea totală a acestora. Urmărește deci o po-
 litică parțială de rasă. Și d'aceia, ori de
 câte-ori guvernul și presa maghiară vorbesc
 despre națiunea maghiară, totdeauna con-
 fundă națiunea, politiceste una și nedivisi-
 bilă, cu *naționalitatea* maghiară, rassa ma-
 ghiară, *națiunea etnică* maghiară. Guvernul
 vrea, — în opoziție cu legislatura din 1868,
 ca statul acesta politiceste și etniceste să
 fie *curat maghiar*. Vrea, să fie întrînsul 30
 milioane maghiari și așa să fie baza unei
 Ungarii mari, (Nagymagyarország) a impe-
 rialismului maghiar. Guvernul Ungariei, nu-și
 dă silințe, s'asigure existența națiunii, din
 punct de vedere politic unitară maghiară,
 ci ca din statul poliglot de azi, prin eser-
 cierea parțială a puterii de stat, să creeze
 un stat, respective o națiune omogenă, curat
 numai de rasă maghiară. Tendințele acestea
 să lovesc însă nu numai de libertățile pu-
 blice, ci vin în conflict cu însăși constitu-
 țiunea țării noastre.

Azi am ajuns acolo, că de es. cu pri-
 legiul desbaterii bugetului cultelor în co-
 misiunea financiară, deputatul dietal *Hegedüs*
Loránt, fiul fostului ministru, să pro-
 pună, că timpul de serviciu, a învățătorilor
 maghiari, petrecut în școale maghiare din
 străinătate, *ca serviciu misionar, făcut în*
interesul Ungariei să se socotească dublu
 la pensiuie. Tot Hegedüs Loránt a mai
 atins o cestiune, că în Budapesta cît de
 puțin să vorbește ungurește în clasele culte
 maghiare. După dînsul, una dintre cauzele,
 că atît de puțin se vorbește ungurește este,
 că în Budapesta *serviciile divine*, predicile,
 se fac și acuma, partea cea mai mare în
 limbi străine. Cere, ca guvernul să se pună
 în înțelegere cu capitala, că dacă pe viitor
 capitala va da vre-unui bisericii teritor ori
 ajutor, să lege de *condițiune folosința limbei*
maghiare în bisericile respective. Asta va
 să zică liberul exercițiu religios în Un-
 garia! Și domnul acesta să numeste pe sine
 deputat liberal. Ear domnul Berzeviczy ca
 «ministru constituțional și liberal» zice, că
 referitor la germanitatea jurului Budapestei.

statul și-a făcut datoria în cercul său, prin
 înființarea *școalelor de stat*. Nu crede, că
 obstacolul expansiunii maghiarimei să fie în
 populația capitalei. Va petrece cu atențiune
limba predicilor bisericilor din capitală și
 și se va ocupa de *cestiunea aceasta*. Și din
 acestea reese clar, politica de rasă a d-lui
 Berzeviczy. Ear cu cîtă antipatie se poartă
 guvernul și bărbatul conducător maghiar,
 față de cetățenii nemaghiari și față de eser-
 cierea drepturilor acestora asigurate în legi,
 cîtă răutate nănesc, pentru dovedirea ace-
 steia ne este destul a scoate în relief
 părțile ce ne privesc pe noi, din vorbirile
 rostite în ancheta, convocată pentru discuta-
 rea proiectului de reformă a legii învăță-
 mîntului popular.

Așa de es. Bartók György episcop ev.
 ref., cere ca în școalele de stat, limba, nu
 numai a *religiunii* ci și a *ritualurilor* să fie
 cea maghiară. Cîinstul episcop a dovedit
 însă prin observarea aceasta, nu numai in-
 tolerantă religioasă ci și brutală ignoranță.
 Pentru dînsul legea existentă — pe care
 poate nici n'o cunoaște, altfel doar n'ar
 vorbi așa — și *liberul exercițiu religios*,
 nimic nu înșamnă.

Tuba János deputat dietal: «află de
 corect, ca proiectul să respecte *resultatele*
dezvoltării istorice, dar asta numai pînă la
 gradul, unde respectul acesta nu împedecă
 a ajunge mai aproape de *școala maghiară na-
 țională*.

Zelenka Pál episcop ev. ref.: «nu e de-
 stul a pretinde dela învățător, să știe limba
 maghiară, trebuie să aibe și *înclînările* ma-
 ghiare. *Inclînări maghiare, spirit maghiar*,
 nimeni nu va duce cu sine din pedagogiile
 de *spirit străin*».

Firczák Gyula episcop gr. cath.: «Voința
 lui, simplă de tot e, ca în Ungaria, pe în-
 treaga linie, în toate școalele populare, limba
 maghiară nu numai să se propună grama-
 ticește, ci băiatul să învețe pe deplin limba
 statului». După dînsul pedagogiile trebuiesc
 absolut maghiarisate, pentru-că nu e destul
 ca învățătorul să știe bine vorbi ungurește,
 ci trebuie să fie și în *simțiminte și în as-
 pirații maghiare întreg*, ceea-ce pe lângă
 o *limbă străină*, e cu neputință». Asta e
 egală îndreptățire; nu e așa? Dar asta nici
 cînd nu se va ajunge în Ungaria.

Beöthy Zsolt profesor universitar: ține
 pe de-o parte de primejdioase, pe de alta
 fără folos, concesiunile (?) făcute față de
 liturgiile. Succesul instrucțiunii religiunii după
 dînsul nu depinde, dela propunerea studiu-
 lui în limba maternă. (E de observat că pe
 baza legilor de pîn'aci, tot în limba liturgică
 s'a făcut instrucția studiului religiei și în
 școalele de stat!) Ar dori că instrucția re-
 ligiunii încît numai se poate să se facă în
 limba maghiară și a făcut concluzia, că în

școalele cu limba de propunere maghiară, să nu se acorde libertatea propunerii studiului religiunii în altă limbă. pentru-că îndeosebi în ținuturi amestecate, aceasta formează în mare măsură obstacol maghiarizării. Accentuează că unitatea națională (două națiuni sunt în Ungaria: politică și etnică. De care vorbește?) nu consistă numai în unitate de limbă. *Sentiment național, conștiință națională și posesiunea unitară a cunoștinței limbii naționale, constituiesc cultura națională.*

Majestatea Sa și principele Bulgariei.
Se anunță din Viena: Din izvor autentic se confirmă știrea, că în cazul primirii oficiale a principelui Ferdinand, acesta ar fi cerșit pe Majestatea Sa în Budapesta, dar Majestatea Sa a refuzat acest ofert, pretextând ocupațiune multă cu afaceri urgente de stat. În cercurile politice se comentează, refuzul, că ar însemna o precauție de a nu da loc la bănueli în Turcia, cu privire la realizarea planurilor de reformă, ale Monarhiei și Rusiei, în Balcani.

Ancheta pedagogică

în ministerul de Culte.

Budapesta, 15 Iunie.

Cum știm, Ministru Berzeviczy a invitat pe ziua de 17 l. c. pe învățătorii maghiari la o anchetă, în care să se dezbătă asupra proiectului pentru reforma legii de instrucțiune populară și din punct de vedere pedagogic. Invitați sunt învățătorii confesionali maghiari: evanghelic-reformați, protestanți, rom.-catolici și în mare parte învățătorii dela școalele de stat. Dintre învățătorii confesionali nemaghiari n'a invitat Ministrul pe nici unul. De opiniunea acestora nu e curios. Dl ministru așa se vede uită, că este Ministrul nu numai a cetățenilor maghiari, ci și al celor nemaghiari. Tendința politică deci și aci este evidentă. Că dl Ministru nu are în vedere interesul public, și că unilateral și superficial se informează, o putem vedea fără multă cercetare.

Ne putem aștepta înainte la răspunsul pe care îl vor da învățătorii maghiari, căci doară și până aci consilierul de secție în ministerul de

Culte Dr. Makay Béla, colaboratorul șefului de secție în acest minister Halász Ferencz, făcea vorbă prin „Néptanítók Lapja“ (Organul învățătorilor), că *deșteptarea conștiinței naționale s'a încheiat cu postulatul limbii naționale maghiare.* Că ce fel de conștiință națională să fie asta, de sine înțeles că nu poate fi alta, decât conștiința națională a rasei maghiare. În Nr. 13 al acestui organ, Dr. Makay, care rezolvă afacerile privitoare la educațiunea populară în ministerul de culte, scrie: „Unitatea de limbă este unicul mijloc pentru crearea statului național“. Apoi urmează: „Dacă privim în trecutul nostru, vedem că simțul național, conștiința națională s'a manifestat în primul loc și mai pregnant în postulatele limbii maghiare“.

Și cât de provocatoare este tendința asta, și ca și opiniunea publică română să se convingă cu ce îndoaie bărbaii oficioși maghiari, mintea învățătorilor maghiari, dăm aci și următorul pasagiu: De oare-ce mărirea, puterea, viața, soarta națiunii (a cărei?) este depusă în mâinile acelor, cari prin aducerea cetățenilor, care formează națiunea, zidesc din greu constituțiunea națională: drept aceea mă adresez către învățătorii (adecă magnificența sa dl consilier de secție), al căror simț maghiar înflăcărat pentru statul național maghiar trebuie să fie garanția, că în simțământ și limbă fie-care cetățean al patriei va deveni în adevăr maghiar. Este aci lipsa de comentariu? Asta nainte procurorilor nu este agitație? Ear ministrul Berzeviczy propovăduiește numai mai departe, că n'au în gând să ne desbrace de ființa noastră națională. La sfârșit dl consilier de secție Dr. Makay sfătuiește pe învățătorii: „Fie învățătorul însăși legea, care face maghiar pe maghiar“.

Asta așa trebuie înțeles ca să facă maghiari pe cetățenii nemaghiari. Anume aceia, cari propovăduiesc estinderea drepturilor limbii maghiare în contul drepturilor limbii cetățenilor nemaghiari, afirmă cu hotărâre, că toți locuitorii țării sunt maghiari, numai că unul vorbește ungurește, ear altul altă limbă.

Așa ajungem la paradoxul, că, după a lor pricepere și locuțiune alegorică, sunt maghiari, cari vorbesc românește (românul beszélő magyarok), în loc să zică, că sunt cetățeni români.

În urma unei atare agitațiuni din partea d-lor consilierii de secție, poate oare om cu mintea la loc aștepta alta decât laude peste laude la adresa ministrului, care astfel promovează limba maghiară în contul limbii cetățenilor nemaghiari? Nici nu se poate închipui altfel, ear dl ministru cum se vede n'are lipsă de părerea învățătorilor nemaghiari, că din

punct de vedere pedagogic, cât de absurd proiectul său

În modul acesta învățătorilor nemaghiari nu le rămâne alta, decât să-și exprime și excepțiile în presa lor. Dacă ministrul nu va lua în seamă opiniile lor, cel puțin civilizată să ia act despre stările asiatice, domina în țară la noi.

DIN DIETA.

— Ședința dela 13 Iunie n. —

Camera maghiară se afla azi în desbateri asupra proiectului pentru înținare, care a fost singurul obiect al zilei, așa că nici nu s'a ajuns pentru interpelațiuni. Peste tot s'au azi două vorbiri extra-ordinar de interesante, din cari poate resulta un mic între premierul Tisza și Polonyi Géza.

Ministrul president a răspuns azi tuturor oratorilor, cari au vorbit în chestiunea indemnitațiilor, — cu o închipuire de bădăna de stat, ce n'a mai fost până azi soare, și într'un mod de tot provocător de obicei. În vorbirea sa rostită azi rește la vorbe, cari au avut efect asupra mamelucilor. Cu atât mai interesant a vorbit deputatul Polonyi, care a aplause zgomotoase din partea stângii tremene. Mare mișcare s'a produs în întreaga cameră, când neastemperatul, a prezentat camerei un proiect de rezoluție pentru a felicita pe archiducele Franz Ferdinand din incidentul evenimentului miliar întâmplat în sinul familiei archiducului. Între altele Polonyi a făcut imputare ministrului president, că și între patru zăi a promis inscripțiile de pe frontispiciile camerelor maghiare. Ministrul Tisza a obiectat halul în care l-a adus vicleanul obiectivist, dar n'a avut în cătrau, de căruia mai că a replicat lui Polonyi în mod de tot, ceea-ce posibil va avea contin-

REGINA PLÂNGE...

(Impresii dela un concert).

Seria concertelor din primăvară s'a încheiat în București Miercuri, la 12/25 Maiu. Iubitul nostru artist, baritonul de operă dramatică D. Popovici (Bayreuth) a dat în acea zi în sala „Liedertafel“ un concert proiectat la început să fie pur wagnerian. S'a resgândit însă și mai ales s'au pus stăruințe să cânte și piese românești. Am avut ast-fel un concert care a încântat până și pe cei mai dificili.

Despre D. Popovici știe azi întreaga lume musicală că este unul dintre cei mai eminenți artiști care interpretează pe Wagner. Deja faptul că ajunsese să cânte la Bayreuth însemna că a creat roluri, că d'un șir de artiști de valoare cari vor să ajungă și mari, caută să studieze și cine poate să-l asculte pe D. Popovici cum interpretează rolurile grele din operele neîntrecutului maeștru Wagner.

De altminteri cetitorii „Tribunei“ sunt în curent cu succesele mari, din trecut și recente, ale iubitului artist. Cel mai mulți, desigur, au avut și privilegiul să-l admire, căci deși D. Popovici a cântat mai ales în străinătate, și-a adus aminte și de noi. După ce-l slăvisse, mai săptămânile trecute, întreaga presă germană — și se știe ce dificile sunt cu laudele ziare ca „Hamburger Nachrichten“ — și fusese decorat într'un important centru musical german, la Gotha, dl Popovici a venit d'a dreptul să încante pe frații săi oprimați.

Nu mai după aceea s'a dus la București, unde a cântat cele mai grele bucăți din Wagner, și-a nume din operele „Der Fliegende Holländer“, „Tannhäuser“, „Lohengrin“ și „Walküre“...

În coloanele „Tribunei“ s'au produs laudele ce l-a adresat, cu acest prilej, presa bucareșteană. Eu n'am nimic de adăugat: presa română folosea doar toate superlativele.

Sunt însă dintre cei mulți care am lăcrămat când D. Popovici a cântat românește.

Marele nostru artist este neîntrecut adică nu numai prin puterea și vraja vocii sale, ci și prin cultura și gustul său musical. Știe nu numai să execute, dar să și aleagă bine piesele unui concert.

Într'un concert, ca cel în care predominau cele mai sguduitoare piese din Wagner, desigur că n'aveau ce să caute românețe ușoare, cu melodii al căror crâmpes au ajuns de domeniul public. D. Popovici ne-a interpretat deci genii mari ca Eminescu, Carmen Sylva și poezii populare armonizate de G. Dima, acest compozitor valoros al nostru. Ne-a cântat adică „Părăsita“ și „Mamă“ de Carmen Sylva, musica de Caudella și din Eminescu „Și dacă ramuri bat în geam“ și „Pe lângă plopii fără soț“...

Toate aceste patru poezii sunt armonizate astfel, în cât să iasă în relief mai mult sentimentul ce exprimă cuvintele, de cât să ne impresioneze melodia. Melodia din aceste compoziții ferice cade pe al doilea plan și auzul nostru este isbit și toată ființa noastră e cuprinsă de sentimentul exprimat de poet, ear nu de compozitor. E o musică nouă asta la noi Români, musică pe care, se înțelege, n'o poate aprecia de cât un

public cult, cum a fost cel din sala dela „Liedertafel“. După-ce am ascultat cele patru piese am zis fie-care: „Ce admirabil scrie Eminescu Regina“ și nu. „Ce compoziții frumoase“, — drepti să fim: merită toată lauda și cel doi compozitori.

Nu e mai puțin adevărat însă, că numai artist de talia lui D. Popovici să cânte aceste compoziții. Din gura unor interpreți de armeană nu s'ar produce de cât impresie de simț... Melodia, câtă este, s'ar perde într'un tativ pe care nu l'am înțeles... Pe când dl Popovici a executat totul așa de perfect, în cântec zice: interpretarea celor două autori români a fost la înălțimea pieselor wagneriane din repertoriu.

Publicul a bisat, publicul era în extaz. Artistul era serbătorit prin salve de aplauze. După făcu d'odată tăcere profundă... „Regina plânse“ vorba din om în om și privirile toate îndreptară spre loja regală, de unde Carmen Sylva cu ochii scăldați în lacrimi aplauda pe artist care interpretase cu atâta măiestrie una din cele mai duioase poezii din câte a putut scrie o regină.

Înimile toate au fost cuprinse d'o emoțiune și mulți nu și-ar fi dat seamă nici azi: Oare ce a fost mai înălțător? Regina plânse sub impresia farmecului cum un mare interpret poeziiile regilor cugetării și simțimănești, — ori artistul D. Popovici care de scenă se închina reginei poeziei? I...

Leana

Mocsáry despre po- litica de naționalități.

Eminentul bărbat de stat Mocsáry Ludovic, continuă seria sa de articoli în „Egyetértés”. Astfel în numărul dela 12 crt. publică un articol prea interesant pe care îl reproducem în întregul său cum urmează :

„Cestiunea naționalităților este mult mai vastă, de cât să se poată epuiza în câte-va articole de ziar, însă fiind odată slevată în ancheta scoalelor primare, vreau să arăt în câte-va glose scurte, că se poate ca cineva chiar din punct de vedere maghiar să se gândească și în alt chip despre cestiuni de naționalitate, decât s'a văzut pronunțându-se asupra acestora în anchetă așa numitul șovinism maghiar. Cine știe ? Poate vor cădea nu numai pe stâncă, ci și în pământ rotite câte-va din sămânțele, cu a căror sămânare de atât timp mă indelețnesc !

Unul din simptomele cele mai regretabile ale vieții noastre publice este, că cestiunea naționalităților nu se tratează cu serioșitatea, pe care o merită. Indată ce vine vorba despre aceasta, oamenii li-se urcă sângele la cap și cred, că aici, nici mai mult nici mai puțin, este clesă obligativitatea calmului, pe când lăsarea liberă a patimei trece de virtute. Și la ce am ajuns cu tratarea cestiunii în asemenea dispoziție și în asemenea chip timp de trei-zeci de ani ? Recunoaștem singuri, că maghiarizarea în mijlocul biocurilor mari de naționalitate n'a înaintat nici un singur pas. În schimb însă am creat în anumită privință, ceea-ce am respins din capul locului, ca pe unul din cele mai periculoase postulate ale naționalităților.

Ne-am împotrivit la ori-ce fel de veleități teritoriale, dar în schimb am sfâșiat noi înșine țara — din punct de vedere social. Fiecare naționalitate trăiește o viață deosebită în această țară, neștiind nimica una de alta și nici una nu se interesează de soarta celei-alte. Foile nu publică nimica din lucrurile ce se întâmplă în sinul naționalităților, ele nu reflectează la opiniunile putare se manifestă în foile naționalităților și foarte rar se întâmplă să scoată la iveală câte-o palavră pentru-ca umflând niște lucruri fără importanță, să dea hrană șovinismului. Naționalitățile nici nu cer parte din viața publică, Românii în la pasivitate, Sârbii și Slovaci s'au încercat că să-și ocupe locul, ce li-se în camera deputaților. Dar abia și-au deschis gura. — la încercarea lor de a restabili starea normală, li-s'a răspuns: „Afară cu ei ! Să fie convins cinstitul meu amic, un deputat entusiast independist, care are patima deosebită să sbiere „Afacă cu ei !”, că prin fie-

care sbieret al său bate câte un piron în sicriul independenței Ugariilor !

Dacă vom potența în acest chip zelul patriotic, n'o să mai avem dreptate nici în aceea, cu ce ne place a ne făli: că la noi naționalitățile n'au să sufere brutalități și silbiri, cum se întâmplă la alții. Am ajuns deja până acolo, se preamărim brutalitatea și violența. Să ne aducem numai aminte de cele ce s'au petrecut în Posen și de declarațiunile cinice ale lui Bülow. Și s'a aflat un publicist cu renume, tot un deputat din partidul independist, care uitându-și, că e vorba de vechii și credincioșii nostri prietini, Polonii, a preamărit ca exemplu de imitat brutalitățile nevrednice germane. Poate fi liniștit onoratul deputat, că de și nu în putere, dar în privința logiceii intențiunilor noastre nu am rămas îndărătul Prusienilor, ear măsurile, considerate poate de nesuficiente (félrendszabályok), cari se cuprind în proiectul relativ moderat al d-lui ministru Berzevichy, sunt prea suficiente și potrivite pentru a valora față cu naționalitățile puterea maghiarismului.

Nu citez decât una din cele multe. Nici nu vorbesc de extravaganța, cu care a debutat în anchetă un domn canonic-abate, recunoscut de altmintea ca om foarte deștept, că adică să se impună limba maghiară ca limbă de predare pe toată linia, admițând cel mult în clasele inferioare întrebuințarea limbii materne, dar chiar și proiectul ministerial încă vrea să facă instrucția ultraquistă chiar și în satul cel mai miserabil românesc sau slovacesc, ascuns cine știe unde la spatele lui Dumnezeu !

Implinirea cucerniceii dorințe a domnului canonic-abate ar fi pur și simplu identică cu despuierea poporului de rënd al naționalităților de instrucția publică, — ear proiectul ministerial încă reduce rezultatul instrucției primare la porțiunea jumătate.

Legea de naționalitate dela 1868, a cărei literă este încă în vigoare, ordonă, ca statul să se îngrijească a înființa nu numai școli inferioare, ci și superioare cu limba instrucției naționalităților, ear acum s'ar împedeca chiar și aceea, ca să-și urmeze din sârăcia lor instrucția poporală cu oare-care succes și să se ridice cu încetul din starea lor culturală extrem de înapoiată. Se poate un postulat mai legitim din punctul lor de vedere ? Dar chiar din punct de vedere legislativ general, ce fel de înțelepciune este a pune pedeci în calea culturii și a împinge îndărăt masele mari ale populației din patrie în starea, în care apoi fanatismul atârnat al maselor semi-sălbatică să facă politică prin jaf și omor ?

Este o nenorocire, că la noi cestiunea naționalităților în loc să fie tratată serios și conștient, a fost luată ca obiect de demonstrațiuni

deșerte de patriotism ! Până la greață a ajuns a cumă pe toate potecile patriotismul acesta de tarabă !

Ori-ce laudă proprie este ceva desgușător și rău mirositor. Auzit-a cine-va dela Kossuth Lajos sau dela Deák Ferencz, ca să se fi laudat cu patriotismul lor ? Cel ce o face, e totdeauna suspect, că el însuși își simte defectuositatea patriotismului. Ear exagerările în cestiunea naționalităților o consideră drept mușama universală, cu care își acoperă păcatele ; drept un talisman, care ispășește ori-ce crimă și asigură izbăvirea.

Tisza Kálmán a vrut mereu să repare fusiunea prin aceea, că neconținut se lua de păr cu Polyt și cu ceilalți deputați ai naționalităților. Șeful noului partid (Bánffy — Red.) și-a întemeiat rehabilitarea pe ultrașovinismul său, căutând a-și ispăși foaimoasele sale alegeri.

Tema aceasta însă se exploatează nu numai pentru scopuri personale. Cu ocaziunea anchetelor, membrii distinși ai înaltului cler Fehér Ipoly, Komlóssy Ferencz, Csernoch Iános, au cerut „extrawurst” în privința autonomiei instrucției primare pentru confesiunile patriotice, în primul rând, firește, pentru propria lor confesiune, ca cea mai patriotică. Ei ar vrea așa dar, ca din beneficiul dreptului statul să măsoare cu două măsuri locuitorilor de diferite limbi ai țării, ceea-ce dl Lang Lajos, fostul ministru, însă numai el singur, foarte corect, a refuzat.

Ei bine, acei onorabili bărbați din cler, cari sub titlul patriotismului au cerut a asemenea abnormitate, trebuie să aibă conștiința, că înaltul cler maghiar, decât care astăzi nimeni nu proclamă cu vreme fără vreme mai strășnic maghiarismul și patriotismul, are multe de reparat, căci cerând așa interesul ierarhic, care prima toate celelalte interese, pe timpul lui Ferdinand II și Leopold I. stirpea libertatea maghiară și pe Maghiari de conivență cu d'al de Caralla !

Nu se poate justifica, psihologiceste însă se poate explica că șovinismul acesta maghiaron, mai ales pe terenul publicistic cu aceia îl duc până la extrem, al căror maghiarism datează numai de ieri.

Cucerirea aceasta, îmbogățirea aceasta strășnică a capitalului intelectual al națiunii, este cu atât mai prețioasă, însă și aceștia au încă unele de reparat sau cel puțin de achitat, căci City din Leopoldstadt până în ziua de astăzi este cufundat până în gât în germanism. Toate acestea, zic sunt de priceput și de explicat, dar ce zor are Komjáthy Béla și Justh Gyula să urle cu lupii ?

NAPOLÉON BONAPARTE.

(Urmare).

XI.

Domnitorii din Europa, vechile dinastii, puteau să stea în liniște și să sufere puterea lui Napoleon, ce creștea din zi în zi. Cu toate-că a îmbarasadorul rus subsemna în 20 Iulie 1806 în Paris încheierea păcii, totuși țării. Alexandru voia să întărească opera conzului său și dându-se cu Engliera și Prusia, deschise războiul.

Napoleon primi în 6 Octomvrie declarația de războiu a regelui prusian. Atunci deja pe pământ nemțesc, cu trupele sale. „Generalul”, zise întorcându-se spre Berthier, „pe a se opta ni-s'a dat întâlnire. Franța încă nici odată n'a respins provocatia. Și fiind-că se zice, că toată regina voiește să fie martor la lupta noastră, om n'om fi cavaleri și ne-om grăbi fără întârziere spre Saxonia”.

Regina Prusiei doria din toată inima războiul. Ea l'a făcut pe bărbatu-său de a jurat mormântul lui Friederic cel Mare ură Franței și ea apărură îmbrăcată în uniformă regimentului său de dragoni, înaintea oștii. Prusii folosiră toate mijloacele pentru a înfrunți și se laudau cu gloria lor de pe timpurile lui Friederic cel Mare. Armata prusească era cea mai exersată din Europa și cel mai înfricoșat dușman, cu care s'a măsurat până-aci Napoleon. Afară de aceasta Prusii conta și pe ajutorul Austriei și dacă întreaga campanie nu s'ar

fi sfârșit așa repede, Austria ar fi și luat parte în războiu.

Însă Napoleon împiedecă unirea lor. Iuțea, cu care implinea toate mișcările sale strategice, este formal o minune. În 8 Oct. se ciocni, deja cu avant-posturile Prusilor. Bernadotte împărășia un corp de armată prusian de zece mii oameni. Neînfricatul călăreț, Murat, se repezea cu sabia scoasă în șirele cele mai dese ale inamicului. În 10 aripa stângă a oștii franceze seceră o nouă victorie, sub comanda generalului Lannes. Prințul prusian Ludovic căzu mort cu sabia în mână. În zadar îi strigă un husar francez: „Predă-te !”

Cele două armate generale se ciocniră în 14 Oct. lângă Iena. Prusienii își concentrară toate diviziile de armată și puteau să fie cam la o sută-cincizeci de mii. O ceață deasă acoperea câmpul de bătălie. Împăratul călărind înaintea frontului soldaților îi făcu atenți la cavalerimea prusiană, despre care se vorbea, că e foarte vitează. Strigăte entusiaste răspunseră la cuvintele împăratului: „Înainte !”

Dușmanul ocupa o poziție escelentă pe drumul ce duce dela Iena spre Weimar. Numai într'atâta greșiră, că gândeau de imposibilitatea trecerea Francezilor prin alt loc, de cât prin strămoșoara aceasta, pentru ca s'ajungă pe șes. Își observară greșeala numai târziu. Când în fine sosiră trupele de rezervă franceze, armata prusească începu să se retragă. La început în cea mai mare ordine. Bătălia decurse până-acum ca o manevră, așa de regulat manevrau din ambele părți, ca la o paradă. Dar acum drago-

nierii lui Murat sarjau cu furie pe adversar și treceau cu caii, călcând tot ce le venia în cale. În zadar forma pedestrima prusiană patrate, această șarje teribilă calca tot în picioare.

În această unică bătălie a fost nimicită vestita armată prusiană. A perdit două-zeci de mii morți și răniți și aproape de două-ori atâția prizonieri. Aci rămase și cele trei sute de tunuri și nenumărate proviziuni și muniții. Între prizonieri erau și șese mii de soldați Saxoni. Napoleon pe aceștia îi lăsa acasă. Voia să despartă Saxonia de Prusia. Saxonia își are locul în alianța dela Rhin și Franța e protectoare naturală a Saxoniei.

Generalii francezi urmăreau mai departe ruinele armatei bătute a Prusilor. Orașele și fortărețele întărite se predeteră una după alta. În 24 împăratul era deja în palatul de vară al regilor prusiani, la Potsdam. În 27 intră cu triumf în Berlin. Poporul se grupă curios pe străde și arată mai multă curiositate, de cât frică s'au tristeță.

Din Berlin dădu Napoleon renumita sa ordinațiune, prin care interzice popoarelor din imperiul francez și țărilor aliate ori-ce negoț sau contact cu Englezii. Acest bloc continental, cu care Napoleon voia să oprească în Europa întreaga marfele englezești, a fost plănuir ca să lovească pe acest neam de negustori în partea lui cea mai sensibilă, era luptă fără cruțare împotriva comerțului Angliei; dar a cauzat multă pagubă și însuși națiunii franceze și aliaților ei, expunând popoarele Europei la mari neajunsuri.

Adunarea generală a despărțământului Timișoara, al Asociațiunii.

Giroc, 15 Iunie.

Duminecă în 12 Iunie st. n. și-a ținut despărțământul Timișorei al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, adunarea generală în frumoasa comună românească Giroc.

În frunte cu vrednicul său președinte dl. Emanuil Ungurianu, a luat parte la adunarea din Giroc număr foarte frumos din societatea cultă română din Timișoara și jur, ca să ridice cu prezența sa frumoasa sărbătoare culturală, la care a participat mic și mare a poporului din comună. Îndeosebi e laudabilă participarea damelor române, cari nici n'ar fi iertat să lipsească dela nici o manifestație, unde este vorba de cultura românească.

Deschizând adunarea, președintele face o icoană despre meseriile și comerțul la poporul nostru din comunele de pe teritoriul despărțământului Timișoara, cu date statistice arată că în fie-care comună cât e numărul locuitorilor fărăosebire de naționalitate, câți meseriași și comercianți sunt în comună și din aceștia câți sunt români și câți de alte neamuri, ajunge la rezultatul că meseriași și negustorii români sunt cu mult mai puțini la număr, de cât ar trebui să fie în proporția numerică a populațiunii române; apoi îndeamnă poporul să îmbrățoseze în măsură mai mare negustoria și meseria, căci și acestea sunt izvoare de câștig și de a face avere. Sfaturi înțelepte!

De s'ar afla în fie-care sătuleț bărbatul care să se facă apostolul lor!

După aceasta s'a cetit raportul comitetului, din care se vede că despărțământul susține și augmentează 20 bibliotec populare, cumpără și împarte gratuit cărți de școală pentru copii săraci dela școalele noastre populare, apoi la copii cari iasă din școală gratuit le dăruiește cărți de cetit, anul acesta s'au împărțit din biblioteca Asociațiunii peste 1000 de exemplare din cartea „Satul cu comorile“, apoi a dat ajutor școalelor sărace, pentru a-și procura recvisite de școală, cam 1000 Cor., a adunat Comitetul pentru scopurile culturale ale despărțământului dela membrii despărțământului și din rescumpărarea felicitărilor de anul nou.

Despărțământul a și adunat din cruțările anuale un fond cultural de peste 4000 Cor.!

În aceste vremuri grele, când din toate părțile dușmanii vieții noastre românești, dau formidabile asalturi în contra noastră, cum ne

vom și putea susține noi altfel, decât prin extra-ordinare sfortări, împingând jertfărea până la marginele putinței și necunoscând moment de odihnă în aceasta muncă. Dacă nu vom face așa, dacă nu vom clădi stăruitori ce dușmanii nostri darimă zi de zi și ceas de ceas, la urma urmelor, falnica noastră viață românească, ce a rezistat loviturilor mult mai primejdioase ale armelor culturale, cu care se dă azi lupta.

Am văzut cum în vremea din urmă mai ales asupra fraților bănățeni s'au aruncat droaia dușmanilor neamului românesc. Pe ei vreau să-i clătine dela strămoșeasca lege, dela obiceiurile, aducerea aminte a strămoșilor și părinților lor. Puterea de stat, și tot felul de reuniuni puternice s'au înființat și și-au dat mâna în scopul acesta, să le dea altă cultură, nu cea românească, alt port nu cel românesc, altă limbă, nu cea mai fără păreche de răsunătoare, dulcea limbă românească.

Eată de ce ne saltă inima de bucurie văzând roadele activității tăcute dar neobosite ale despărțământului Timișorei ajunse prin stăruința de albină a vrednicului și înțeleptului său președinte.

Și am văzut în adunarea de Duminecă din Giroc, că poporul român e primitiv și dornic de lumină și duh românesc și ascultă și strânge căldură, când observă că cine-va cu intențiuni bune îi face binele.

Note politice.

Arad, 15 Iunie.

Știrile din Macedonia sunt îmbucurătoare pentru cauza națională; toate fulgerile patriarhului, toate laudele ziarelor grecești, toată campania ce o duc niște elemente levantine, în București prin presă, în ziarele balcanice, și în ziare ad-hoc înființate, nu pot reuși să ascundă faptul că mișcarea între Români din Turcia a băgat în răcori pe clerul grec. Într-o corespondență din „Universul“ vedem că mulți archierei greci se plâng că bisericile le rămân goale. Că poporeni, pe cari îi socoteau cu totul și cu totul elenizați, se despart de patriarhie și se grupează în comunități românești. Ziarul „To Kratos“, organul intereselor paneleniste, într'un articol, intitulat „Pretențiile Românilor“ combate punct cu punct, bine înțeles fără a găsi ceva serios de spus, cele 12 puncte din pretențiile Românilor, formulate de legațiunea română din Constantinopol. Ziarul zice că sub forme modeste, cererile Românilor sunt primejdioase. Ziarul recunoaște că vor răsări pretutindeni comunitățile românești, firește atribuind fenomenul, nu faptului că Ro-

miuni formale. „Eu iubesc pe Polonezi“, zise generalului Rapp, „aș voi să fac popor independent din ei, dar aceasta ar merge foarte cu greu. Prea mulți iau parte din plăcintă: Austria, Rusia, Prusia. Dacă omul aprinde fitilul, cine știe, unde se va stinge flacăra“.

Într-aceasta mareșalul Kamenszkoî înaintă cu trupele rusești, însă, după-ce a fost bătut în 23, 24, 25 și 26 Decembrie, și-a pierdut pofta de-a mai înainta și se retrase în mare grabă. Optzeci de tunuri, o mie două sute căruțe de transport și o mulțime de prizonieri căzură în mâinile Francezilor. Fudulia rusească primi acum pentru a doua oară o lecție bună.

Frigul cel mare întrerupse pentru cât-va timp războiul. Cei doi adversari se odihniră aproape o lună. În 25 Ianuarie operațiunile de război se începură din nou. Bernadotte înaintăză victorios, dar la ordinul împăratului se retrage earăși. Napoleon avea de gând să seducă pe inamic la Vistula de jos. Încăierările cele mici dela începutul lui Februarie fură numai preludiul marelui bătălii, ce avu loc la 7 Februarie lângă Eylau.

În seara precedentă de luptă Francezii ocupară după mari sfortări biserica și cimitierul din Eylau. În dimineața zilei a 7-a Bennigsen, comandantul suprem al Rușilor, începu atacul în contra orașelului Eylau și în curind se desvoltă o luptă sângeroasă pe întreaga linie de bătălie. Augereau se aruncă pe centrul armatei rusești, până-ce Davoust îl atacă pe Moscoviți din spate. Zăpada cea deasă, care cădea neîntrerupt, acoperi ca într'un vâl amândouă oștirile.

(Va urma.)

mâni sunt în număr covârșitor, afară din oraș de pe lângă mare și din câte-va alte regiuni conștiinței elastice a locuitorilor Macedoniei banilor cheltuiți de propaganda românească, deosebi cu întemeierea de biserici și școli. Ziarul vede acum că încoronarea îndărătniciei patriarhului va fi organizarea Românilor, ca nație bisericească independentă, cu un exarh al lor, după cum au și Bulgarii.

Și încheierea e că sunt unii cari fac mult zel, că de sigur guvernul român n'a avut gând să meargă atât de departe și că singura pară este în tratative cu guvernul român urmări: unde mai sunt laudele, unde e marea tate de Greci vlahofoni, cari nici nu ar fi vor să auză de-a se declara Români și a se descede de patriarhie? totuși lucrul era atât de simplu cererile Românilor atât de firești și de modeste. De ce nu li-s'a îngăduit a-și asculta slujbaricească în limba română? De ce nu înțeleg că înzadar umblă în veacul al XX-lea să se rească numărul cu elemente cu totul deosebite ale lor, prin elemente de altă origină, cu altă hologie, cu alt viitor? Nu e lucru, absurd Turcia, ca să caute a ținea cu de-a sila la di un element, care n'are cu Grecii de împărțit în clin nici în mănecă?

Acuma e prea târziu, alea jacta est. Menul trebuie să se desvolte până la capăt: se simte Român, va veni la comunitățile grecești, cine se simte Grec, va rămânea la cele grecești. Acuma nu mai e timpul să grecizeze popor întreg o afurisanie, cum s'a făcut cu mâinile din Zagoria. Ba chiar Zagoreni, cari mai știu nici un cuvânt românesc, să nu se Grecii, că vor veni iarăși alături de frații de sânge; căci exemplul Irladenzilor dovede că simțul naționalității poate trăi mai mult de limba.

Se pare că Mocșary, a cărui articole le reproduc, s'a pus pe lucru. Bătrânul speră să sească acum, ceea-ce într-o luptă de 30 de ani în șir zădarnic a căutat: proseliți pentru împăcări cu naționalitățile.

„Egyetertés“ de Marți publică un noticiol iscalit de acest sol al păcii. Autorul se aşupra luptei culturale între maghiari și cet locuitori ai țerei și o numește iarăși o eroare zădarnicie.

Vreți dovezi pentru a vă convinge că dezastroasă este politica de maghiarizare? Treabă ei. Dar cea mai puternică dovadă o în faptul de netăgăduit, că decenii vin și dar ideea maghiară nu prosperează, chiar am merge și mai departe pe calea brutalității.

Da, un teritoriu avem cu toții, întreg despărțit. Dar societățile se diferențiază; naționalitate trăiește pentru sine nu cunoaște cealaltă; zările naționalităților nu discută tiunile de interes comun, nu caută nici o pierdere, ci cel mult prin vre-o notiță reușită rătăcită în vre-un colț de ziar află știri de lor. Iată atâtea țeri anormale, succesele fante ale șovinismului...

În aceeași ordine de idei Mocșary amintă că noua farsă a războiului cultural declară ministrul Berzeviczy, pornește din o călcăie lege. Hotărârile dietei dela 1868 impun adunării să poarte grija ca naționalitățile să-și școalele lor proprii. Ar rezulta de aici ca să subvenționeze școalele confesionale, fără cere sacrificarea drepturilor lor naționale.

... Și atâtea alte vorbe cumintă și idonătoare! Autorul scriindu-le, se aseamănă suși cu semănătorul din biblie, ale cărui să cad pe peatră, pe drum, prin bălării și puține pe pământ roditor. De-ar încolți aceste din urmă!

Sâmbăta trecută s'a împlinit un an de mână de oficeri, sârbi călcându-și jurământul tron, au înseris prin uciderea nenorociților ranii, cea mai odioasă crimă din istoria cororană.

Beți de alcooluri și ambiții criminale, oficeri au pătruns, în puterea nopții în palat ucis pe cel cari le oșea în cale și pe cel cari voiau să-și calce jurământul către tronul trebuia să-l apere, și au început a scotoce camerele și ascunzătorile unde bănuiau a se posti regele și regina.

Dar regele și regina nu erau nici în O goană nebună se începu prin coridoare, o cercetare febrilă prin toate

Ura sa față de Engleji l'au făcut să cadă în exagerare și aci, și prin ordinațiunea aceasta și-a săpat el singur groapa. Popoarele murmură și numai cu de-a sila se supuseră acestei ordinațiuni despotice, cari dintr'odată le despoiară de toate colonialele și chiar de articuli trebuincioase în toate zilele, ca: zahăr, cafea, etc. De atunci știința a reușit să inventeze prepararea zahărului, stofa de bumbac, etc.; dar atunci lipsa acestora făcea să sufere în deosebi clasele mai bogate, cari s'au obicinuit cu comoditatea, și să crească ura Europei în contra tiranului. Oprimarea libertății politice ar fi suferit-o poate mai ușor popoarele, dar lipsurile materiale nici decum.

Forturile prusiene: Stettin, Küstrin, Magdeburg se predară fără opunere. Lübeck-ul l'au ocupat trupele franceze cu asalt. Generalul Blücher, ultima speranță a regelui prusian, capitulă și el. Corpurile de armată a principelui Hohenlohe depuseră deja armele mai înainte.

Campania împotriva Prusiei era terminată, dar acum se apropiu Rușii. Numai acum, ca la Austerlitz, când armata aliatului său era deja nimicită. Împăratul își puse trupele în marș, îndată ce timpul nu-l împedea, adică la sfârșitul lui Noemvrie. Când ajunse în Posen, Polonezii îl salutară cu o însuflețire ce nu se poate exprima. Napoleon rămase aci așteptând mișcările dușmanului până în 16 Decembrie. În 18 din aceeași lună plecă în Varșovia. Aci însuflețirea Polonilor erumpse și mai pe față. Credeau, că Napoleon vine ca eliberator și va reînființa vechea Polonie. Napoleon le și făcu promisiuni, dar nu voi să se oblige prin pro-

invalmăseală de dementi, și totuși regele și regina nu se găseau!

Un sguditoriu fior de spaimă străbătu pe scări conjurați!

In curte armata impacientată cerea capetele suveranilor, revărsatul zorilor se apropia, complotul era amenințat să fie descoperit, și atunci ar fi căzut atâtea capete, încât ar fi astupat zeci de gropi.

Un strigăt de triumf străbate piepturile conjuraților: suveranii au fost descoperiți, și atunci s'a început cea mai oribilă măcelărie ce n. s'a înregistrat în istorie.

Gloanțe, iatagane și săbiu au străpuns corpurile regale; apoi a urmat o bălăcorie sinistă. Cadavrele au fost insultate și palmuite, acoperite cu scuipat, iar un ofițer mai cavaler nu a găsit un mijloc mai expeditiv de a-și manifesta ura împotriva Obrenovicilor de cât prin a-și viri gâtul în pântecul nenorocitei Draga.

Pare o dramă din epoca de decădere a Bizanțului, când împărații ocupau tronul urcându-se pe mormane de cadavre, când intriga, pumnalul și complotul ridicau și dărimau dinastiile.

A trecut un an de când civilizația și viața socială a secolului al XX-lea au fost pângărite de această crimă, și criminalii nu au fost până acum pedepsiți, ba au avut îndrăzneală de a proiecta glorificarea acestei sângeroase aniversări.

Și acum, când se împlinește anul, sentimentul de justiție al acestei civilizații se deșteaptă și întreabă pe actualul rege al Serbiei, dacă asasinii și-au luat pedeapsa, sau dacă va mai trece multă vreme până ce dreptatea să se facă.

Uniunea Interparlamentară pentru Arbitragiu Internațional.

In ședința dela 9 Septemvrie st. n. 1903 a Conferinței interparlamentare dela Viena, D-nu Bartholdt, reprezentant din Statele-Unite ale Americii, a propus să se țină a XII-a conferință la Saint-Louis. De oare-ce această invitațiune era făcută de d-nu Bartholdt personal, Conferința a decis, conform tradițiunii, ca să ia act de invitațiune, însă sub rezerva dacă se va primi o invitațiune oficială, fie de la guvernul Statelor-Unite, fie de la parlamentul acestei țări.

In urmă, cele două Camere ale Congresului Statelor-Unite au votat o rezoluțiune prin care invitau cordial pe membrii Uniunii interparlamentare pentru arbitragiu internațional să viziteze Statele-Unite și să țină întrunirea generală în aceea țară; în acelaș timp au votat și 50.000 dolari pentru cheltuielile conferinței. Șeful puterii executive (Președintele republicii) a alăturat invitațiunea sa, printr'o telegramă afectuoasă, expediată biroului central dela Berna, al Uniunii prin mijlocirea Secretarului de Stat al Statelor-Unite, d-nu John Hay.

In chipul acesta deciziunea Conferinței dela Viena a rămas definitivă și s'au fixat pentru ținerea ședințelor zilele de 12, 13 și 14 Septemvrie st. n. (31 August, 1 și 2 Septemvrie st. v.)

Programul provizoriu al Conferinței, stabilit de Consiliul interparlamentar în ședința dela 26 Aprilie. a. c. care s'a ținut la Bruxelles, este următorul:

Alocuțiunile delegaților grupurilor; Dezvoltarea ideilor pacifice; acorduri internaționale; progresele ce sunt de realizat în acest domeniu; convocarea unei a doua sesiuni a Conferinței ținută la Haga în 1899, în vederea: a) a generalizării arbitragiului obligator în cazurile ce se vor determina; b) afirmarea dreptului puterilor cari n'au semnat Convențiunea de la Haga de a adera la dânsa; c) fusiunea Uniunii creată de conferința de la Haga cu Uniunea pan-americană; d) a studiului drepturilor și datorțiilor neutrilor; Reducerea înarmărilor ca consecință a situațiunii actuale, mai cu seamă a acordurilor internaționale.

Oportunitatea revizuirii Constituțiunii de la Geneva, în special din punctul de vedere al contribuțiunii explosibilelor și a pericolelor la care ele expun pe neutri; Moțiunea grupului Statelor-Unite (neformulată încă) mijloace de întărire a lucrărilor Uniunii interparlamentare.

Proiectele rezoluțiunilor corespunzând la diferitele puncte de mai sus se vor comunica ulterior.

Până la 1 Iulie st. n. se pot trimite biroului central și alte rezoluțiuni, ce ar dori să susțină d-nii participanți.

Delegații americani doresc să dea Conferinței dela Saint-Louis caracterul unei importante manifestațiuni internaționale în favoarea ideilor de arbitragiu internațional. Cu aceeași ocaziune participanții la Conferință vor avea de admirat imensa expoziție Universală dela Saint-Louis, cea mai mare ce a existat vre-o dată până astăzi.

Președintele republicii va oferi o recepție în Casa-Albă din Washington, înainte de Conferință. In ce privește înlesnirile de cari se vor bucura d-nii parlamentari cari vor merge la Saint-Louis, s'au stabilit până acum acele ce urmează:

Din momentul sosirii pe teritoriul american, ei vor avea întreținerea gratuită care va dura încă câte-va zile după închiderea conferinței. In tot acest timp, au liber parcurs pe toate liniile ferate. După terminarea Conferinței li-se ofere o excursiune spre Vest, în Munții Stîncoși (Denver, Colorad) și înapoi, cu totul gratuită.

Familiiile parlamentarilor se vor bucura de toate avantajile ce se vor acorda parlamentarilor.

Pentru a se înlesni drumul la America, se urmează tratative, cu diferite Societăți de navigație transatlantică. Înțelezerea nu s'a stabilit încă pe deplin, dar se crede că nu se va plăti mai mult ca jumătate din prețurile obicinuite.

Fie-care d-n membru înscris va fi înștiințat personal despre ziua plecării și despre condițiunile călătoriei, pe măsură ce se vor stabili. Probabil că plecarea va avea loc la începutul lunii August st. v.

Inscrierile parlamentarilor români (actuali sau foști parlamentari) se fac la d-nu Stanislas Cihoski, strada Negustori 18 București.

Cu această ocaziune, biurul grupului interparlamentar român roagă pe membrii de a trimite cât mai neîntârziat, la aceeași adresă, cotizațiunea anuală de 25 lei, pentru ca să se poată trimite contribuțiunea anuală a grupului român la biroul central din Berna.

Istoria Naturală.

pentru școalele populare

Iuliu Vuia

învățător și director.

Recensiune de: I. Furdianu.

(Continuare și fine.)

Zoologia sau Regnul animalelor.

Vertebratele.

I. Mamiferele.

1. Ordinul carnivorelor sau a-l răpitoarelor.
 - a) Familia cânilor.
 - b) " mâțelor sau pisicelor.
 - c) " dihorilor.
 - d) " urșilor.
2. Ordinul maimuțelor.
3. " unguțelor cu degete fără pă-reche.
 - a) Familia cailor.
 - b) " rinocerilor.
4. Ordinul unguțelor cu 2 degete.
 - a) Subordinul rumegătoarelor.
 - b) " nerumegătoarelor.
5. Ordinul elefanților.
6. " rozătoarelor.
7. " insectivorelor.
8. " pungoaselor sau al marsupalelor.
9. " nedintătelor.
10. " focelor.
11. " chiților sau a cetacelor.

II. Paserile.

1. Ord. galinaceelor.
2. " porumbilor.
3. " înotătoarelor.
4. " bălărețelor.
5. Ord. cântărețelor.
6. " acățătoarelor.
7. " răpitoarelor.
8. " alergătoarelor.

III. Reptilele.

1. Ord. șopârlelor.
2. " crocodililor.
3. Ord. șerpilor.
4. Ord. țestoaselor.

III. Amfibiile.

1. Ord. broaștelor.
2. Ord. salamandrilor.

IV. Peștii.

1. Ordinul peștilor osoși
2. Ord. peștilor sgărcioși sau cartilagiноși.

Artropode.

I. Insectele.

1. Gândacii.
2. Insecte sociabile.
- II. Păiangini
- III. Racii
3. Fluturii
4. Insecte sugătoare
- Vermii.
- Moluscele.
- Echinodermele.
- Celenteratele.

Botanica sau Regnul plantelor.

Organele plantelor.

Rădăcina. Tulpina. Frunzele. Floarea. Fructul.

Fanerogame.

- I. Pomii
 - a) Pomacee
 - b) Drupacee
- II. Tufe
- III. Arborii
 - a) Arborii franzoși
 - b) Conifere ect.
- IV. Cerealele.
- V. Plante de nutreț.
- VI. Legume.
- a) Păstăioase.
- b) Verze.
- c) Curcubeta.
- VII. Plante industriale.
- VIII. Plante aromatoice sau mirosoare.
- IX. Plante vindecătoare
- X. Plante veninoase.
- XI. Plante decorative.
- XII. Plante exotice.

Criptogame.

- I. Bureții s. ciupercile.
- a) " de mâncare.
- b) Bureți veninoși.
- II. Mușchii.

Mineralogia sau Regnul mineralelor.

- I. Rocel simple sau omogene.
 - a) Rocel calcaroase.
 - b) Silicatele.
 - c) Petri scumpe sau prețioase.
 - d) Metalele.
- III. Mineralele combustibile sau arzătoare.
- IV. Săruri.
- V. Rocel compuse sau heterogene.
- Solul. Cristalele. Stalactite. Petri fixate.

Omul.

- Corpul omenesc.
- Scheletul.
- Mușchii.
- Nervii.
- Organele simțirii.
- a) Vederea.
- b) Auzul.
- c) Gustul.
- d) Mirosul.
- e) Pipăitul.
- Digestiunea s. mistuirea
- Circulațiunea sângelui
- Respirațiunea.
- Sufletul.
- Rassele oamenilor.
- Inimicul omenimei.

Acesta este cuprinsul manualului Dlui Vuia, care este scris într'o limbă ușoară, curgătoare, populară și corectă, iar cu privire la hârtie și tipar cred că e de ajuns să amintesc că este editura librăriei Ciurcu, Brașov și costă numai 60 bani (la comanda mai mari, preț redus); e cunoscută doară această librărie și dexteritatea ei în arta tipografică de întreaga românie. Conchizând dară, că această carte este foarte bună și corespunzătoare, rămâne ca obște românească să-și facă datoria, drept ce, cu căldură o recomand: Prețuților colegi, ca să o introducă în școalele lor.

Oh! De am înțelege munca și dileginta bărbatilor de școală, pe cum și ostenele ce Dl Iuliu Vuia zilnic le depune pe altarul național; nu are lipsă acest „înmulțitor de talanți“ de laudele și reclamele nimăruia: lumea cultă pricepătoare, oamenii desbrăcați de patimile invidiei și urei, îmbrăcați cu lumina și haina adevărului, nu pot decât, să felicite călduros și să recompenseze pe harnicul „dascăl român“ Iuliu Vuia care înmulțind a înmulțit talantul Domnului, primind încă o modestă grăunță, în „marele grănar național.“

MAGLAȘ FUGIT.

— Curentarea lui în toată țeara. —

Nemesea înfirșit e în urma lui. Nemicul acesta care și-a făcut meserie din insultarea, batjocurirea și calomnierea tuturor bărbaților distinși ai vieții noastre publice, meserie care era atât de bine honorată între Români, în cât vEURĂM cum acum mai în urmă, invitația respectuoasă a procurorului de a-l pofti pe »dl« Măglaș la răcoare, îl aflase în aerul dulce al Meranului, monstrul acesta carea abea sunt câte-va zile trecute decând inscenase cele din urmă infamii în-contra părintelui Ciorogar, precum ni-se telegrafează din Timișoara, a fugit dinaintea mânet pedepsitoare a justiției.

Pe azi era pus terminul de pertractare la tribunalul din Timișoara în procesul părintelui V. Mangra intentat în contra lui Măglaș, care-l acuzase în »Controla« cu defraudări și cu viață imorală și tot pe azi în procesul dlui director Seminarial Rom. Ciorogariu despre care Măglaș scrisese în foaie că ar comite atrocități cu elevii din Seminar.

Să știe că Măglaș era osândit la 14 zile închisoare și 100 cor. amendă în bani, ori în cas de neplătire pentru fie-care 10 coroane, câte una zi, de tot dar 24 zile închisoare, într'un proces anterior avut cu dl Ciorogar, din ultima instanță a Curiei. Când a fost însă provocat să intre în temniță, Măglaș s'a adresat către procuratură, cu rugarea să i-se dea amânare, pe motiv că e bolnav. A și căpătat dela procuratură concediu de două luni pentru restaurarea scumpei sale sănătăți. Boala firește era numai pretextată și Măglaș își continua în regulă meseria. Publicând acum sunt vre o două săptămâni în foaia sa »Controla«, în formă de corespondență din Budapesta în chip ne mai pomenit de pervers că a fost absolvat la Curie în procesul cu părintele Ciorogar a tras atenția părintelui Ciorogar asupra boalei sale și intervenind la procuror i-s'a redus concediul dela 2 luni la 2 săptămâni, stând și aceste două săptămâni sub pază polițială. În 20 Maiu avea să-și înceapă temnița, dar Măglaș face un nou recurs la ministru de justiție, cerind amânare tot pe motivul că e bolnav. Ministrul a trimis actul procuraturii spre opinie. În tot timpul acesta Măglaș firește sta sub pază polițială.

În împrejurările acestea a venit ziua de azi, a pertractării proceselor părintelui vicar V. Mangra și directorul sem. R. Ciorogariu. Ambii s'au și prezentat la tribunal, dar Măglaș ca 'n palmă. S'a trimis la poliție, aceasta însă a venit cu raport oficios, că Măglaș eră a fugit!

În urma raportului oficios a căpitănatului poliției tribunalul a adus hotărâre de a se curenta Măglaș în toată țeara și ori unde ar fi prins să se aresteze, imediat de unde va fi adus în temniță în care va sta nu numai cele 14 zile, ci va aștepta acolo pertractarea proceselor par. V. Mangra și R. Ciorogar.

În sfârșit mâna sortii l'a ajuns. Indată ce se va fi pus lanțul pe el, rînd pe rînd va trebui să-și dea seamă de atâtea infamii câte a comis. Muștrare de conștiință și așa n'are o fiară de aceasta sêlbatică, numai pedeapsa corporală, ferul pe mână și pe picioare îl doare. Il va căpăta.

Dar' e satisfăcută oare ordinea morală? Gazdele, gazdele trebuie să iasă la lumină!

NOUȚĂȚI.

ARAD, 17 Iunie 1904

— În memoria marelui Ștefan. S'a stabilit în punctele lui principale programul serbării din București pentru comemorarea celui de al patrulea centenar de la moartea lui Ștefan cel Mare.

Serbarea se va face pe piața Victoria, de la șosea, unde va fi construit un mare pavilion.

În pavilion se vor așeza: o miniatură a mormântului dela Putna, al lui Ștefan Vodă și a diferitelor așezăminte istorice ale marelui Voivod.

Se vor pronunța trei discursuri: dl. ministru al instrucțiunii publice, un ofițer general și un profesor.

La urmă un cortegiu istoric va străbate calea Victoriei până la Ateneu.

Pe piața Victoriei se vor ridica de asemenea mai multe tribune pentru public.

— Francisc Ferdinand la împăratul Germaniei. Se anunță din Hamburg: Majestatea Sa Regele la invitarea împăratului Wilhelm, de a lua parte la deprinderile militare din Hamburg-Altona, a însărcinat pe moștenitorul Francisc Ferdinand, cu reprezentarea sa.

— Cadoul regelui Petru. Din incidentul aniversării suirii sale pe tron, Regele Petru al Serbiei va dăruia fiecărui soldat portretul său iscălit. Regele va mai da un prânz de gală și miliția va căpăta vin.

— Moartea unui poet Sêrb. Dr. Ioan Ioanovits; poet și scriitor sêrb a murit Marți în Camenița în vîrstă de 71 ani. Decedatul era înrudit cu Regele Milan. Ioanovits a desfășurat o rodnică activitate literară. Sêrbii pierd întrînsul pe cel mai de valoare scriitor al lor din viață. Ziarele sêrbești ce ni-au sosit încadrate în negru, îl aduc mari elogii.

— Catastrofă îngrozitoare pe mare. Se anunță din New York: Vaporul »Generalul Slockum« pe care elevii școlii dominicale au făcut Duminecă excursiune pe East-Riveren, în apropiere de Helgat s'a aprins și aproape cu totul s'a nimicit. Focul s'a lăsat cu așa iuteală, încât a fost imposibil a deslega luntrițele. Stâncile de pe ambii termuri între Helgat a făcut imposibilă debarcarea la term. D'aceea vaporul a fost tras cu motor pe insula Nort Brotern. Coperișul în câte-va clipe s'a prăbușit. Un martor ocular a povestit: Vaporul dând semnale de primejdie înainta în sus pe apă. De pe copertă am văzut cincizeci-șasezeci persoane sărind în apă, mai ales femei și băieți. Când vaporul a fost tras pe insulă, situația era așa, că nimeni n'a putut ajunge prin înnot termul. Mulți înși, cari s'aflau pe copertă când coperișul s'a prăbușit, au perit în flacări.

— Afacerea lui Fenyő Sándor. Procuratura ieri a prezentat tribunalului actul de acuză împotriva lui Fenyő Sándor. Procurorul și-a întemeiat acuza pe § 233 a legii penale, care prevede crime ce se pedepsesc cu temniță până la cinci ani.

— Deputat defraudant. Se anunță din Triest: Dr. Luzatto Graziado deputat în Dieta provincială și avocat, defraudând 240.000 din banii clienților săi, a dispărut.

— Ambasador refuzat. Prințul rus (?) Leuchtenberg a abzis cartierul ambasadorului american Mr. Mac Cormick. Prințul și-a motivat hotărârea cu următoarea declarațiune categorică: Străbuni mei (ruși?) s'ar întoarce în sîcîriu, dacă ar ști că tolerez în casa mea pe reprezentantul unui popor care este dușman Rusiei. — Societatea înaltă rusă din Petersburg deja mai de mult a boycotat pe ambasador și femeea sa, și atât de ofensător, încât soția ambasadorului s'a văzut silită să părăsească Petersburgul. Mr. Cormick este mai ales din cauza aceea așa de urgisit Rușilor din Petersburg, că el a fost singurul reprezentant străin, care după declarația de război, când ambasadorul japonez a părăsit capitala Rusiei, a petrecut până la gară pe ambasador, luându-și aci

rămas bun dela el. — Asta constituie pentru Ruși o ofensă? De ar fi Rușii atât de virtuosi, pe care sunt de subțiri la nas, de multe rele ar putea scăpați.

— Necroloage. Florian Popoviciu învîrșit gr. or. pensionat, fost președinte în două decenii a Reuniunii învîrșitoarești tractuale și fost consistorial al școlilor confes. gr. or. a răpedit în Bichiș la 11 Iunie n. a. c. în al 68-lea an al etății sale. Fie-I memoria binecuvîntată!

— Marta Vuia născută Papp a repăsat Joui la orele 5 dimineața în etate de 75 de ani după lungi și grele suferințe, în casa doamnei Dr. Vuia (Strada Sina nr. 1 b.) Repausată Domnul a fost mama mult regretatului George Vuia. În mormîntarea va fi Vinet la 17 c. la 3 ore d. a. Anunțăm aceasta tristă știri tuturor cunoscuților și prietinelor. Arad, 16 Iunie n. 1904. Familia Vuia.

După un secol... În 21 Iunie se va desfășura monumentului ridicat pe câmpul de memorabile lupte din 17—18 Iunie 1815, născută în istorie sub numirea »lupta dela Waterloo«, în care apuse pentru totdeauna steagul marelui Napoleon. Monumentul e un obelisc înalt, în vîrf cu vulturul francez, și după deservise va da banchet în măjeriștea în care în noaptea de 17 spre 18 Iunie 1815 își avea cuartirul general Napoleon. Lupta dela Vatterloo își are această numire dela Englezi, fiind-că la Waterloo își avea cuartirul general generalul Wellington; Prusaci o numesc »lupta dela Belle Alliance«, unde stătea centrul oștirilor franceze iar Francezii o numesc »lupta dela Mont-Saint-Jean« (sat), fiind-că satul acesta era cheia poziției strategice a oștirilor engleze.

— Dramă de amor în Oradea-Mare. Comunică din Oradea-mare: Tineră fată cu numele Szabó Gizela, zilele acestea a sosit în Oradea-mare și întîlnind aici pe vechiul ei ideal, strajameșterul Szivós János, a închinat odată mobilată. Petrecînd strajameșterul timpul său la locuința fetei, proprietarul care a făcut arătare la poliție, la ce căpitanul a dat mat fata ca în 24 ore, să părăsească orașul. În zadar a intervenit strajameșterul, poliția și-a schimbat ordinul. Așa se vede asta în țara noastră pe îndrăgostiți, cari, împotriva lui-se refugiu la moarte. Tinerii s'au dus noaptea cimitirul reformat, și acolo pe mormîntul mamei fetei, strajameșterul cu revolverul de buzunar, a împușcat-o întîi pe fată, pe urmă pe soare în care anunță că azi va înceta a trăi. Strajameșterul n'a lăsat nimic în urmă. Cinci ani a servit la miliție și a fost soldat excelent. De mult a tot zis, că dacă fata ar fi trăit nu va fi a lui, se va sinucide.

— Brutalități gendarmerești. Noi am părăsit rubrica asta și permanent, căci aproape zilnic, să nu ni-se scrie de bestialități gendarmerești, când de ieri când de colo. Au reînviat adevărat vremile de tristă aducere aminte a iobăgiei și viața bieților săteni e dată cu de-virșire pe mâinile acestor nebleznici, oarecare fără cultură și de multe ori fără simț omenești. Iată acum că nu noi, ci »Temesvári Hírlap« din Timișoara scrie despre două cazuri, de violențe brutale gendarmerești. Unul e de tîmplat în Sân-mihaiul nemțesc, unde geandarmii pe o femeie au maltratată, vînd s'o constrîngă a face mărturisiri. Alt cas în Sân-mihaiul nemțesc, unde geandarmii din Beregsău, au bătut pe un biet om, bănuind c'ar fi furat, încît va mai fi om din dînsul. Da'poi câte fapte sunt cari nici când nu ved lumina zilei și mînă necunoscută.

Pădure arsă. Ni-se scrie: În hotarul munei Labașint, s'a aprins un colț din pădure, în locul zis »Urdătoarea« și a ars aproape 8 lanțe. Focul abia a putut fi localizat.

— Pentru centenarul al 4-lea al lui Ștefan Cel Mare. — Ministerul Instrucțiunii, în vederea serbării dela 2 Iunie a pus în lucrare la școala superioară de arte și meserii din Capitală, mai multe obiecte de armătură, după modelul din timpul lui Ștefan cel Mare, cari vor servi la procesiunea ce se va face în ziua

cazia acelei serbări. Aşa, printre altele sunt de remarcat: 300 scuturi, 100 lănci, 100 halebarde, 10 topoare, 100 buzdugane, 100 ghioace nestrujite, 100 arcuri, 500 săgeți, 100 manșete, 10 steaguri, 50 arbalet, 10 săbii de onoare, coroana și steagul lui Ștefan cel Mare, toate foarte reușite.

O prea frumoasă impresie produce icoana lui Ștefan cel Mare, lucrată artistic, împodobită toată cu numeroase imitațiuni de pietre prețioase, cum și steagul lui Ștefan cel Mare, sub care a luptat în numeroasele sale războaie.

Primăria Capitalei a înaintat comitetului de organizare a serbărilor ce se vor da în Capitală cu prilejul aniversării centenarului al 4-lea dela moartea lui Ștefan cel Mare, planurile după cari se vor construi tribunele, estrada și celelalte decoruri de pe piața Victoriei.

— **Atentat contra Țarului.** În urma știrilor neliniștitoare, ce sosesc mereu de pe câmpul de războiu, zi de zi crește și neîndestulirea generală, ce amenință cu o teribilă cataclismă întreg sistemul despotismului rusesc. Stările în Rusia sunt nespuse de deplorabile, dar mai vrednică de plâns este soarta clasei inferioare a *moșicilor*, cari acum sunt mai mult ca altădată oprimați. Aceste neîndestulări sunt intențite prin corupția ivită adică cu războiul, furturile, defraudățiunile, ce comit superiorii (chiar prinți, generali, prințese). Nu este mirare dacă în atari împrejurări și cele mai deștepte elemente ale cetățenilor încep să recunoască necesitatea unei reacțiuni, care să schimbe stările fără seamăn în lumea civilizată de azi. În ascuns se pregătește mereu procesul renașterii Rusiei. Zilele trecute s'a descoperit, că conștiința drepturilor omenești începe să se deștepte și în internul fiilor lui Marte.

Între acea neconținut merg convoiuri de condamnați exilați spre Siberia; iar acasă mereu lucrează ideea libertății, pregătind terenul pentru ziua mare, în care mai aprig și mai înverșunat poate ca în revoluțiunea franceză, va avea să fie răsturnat acel sistem de guvernament diabolic, care împedea ori-ce dezvoltare naturală a popoarelor, care ține mulțimea în întunec și orbie sufletească, bună numai pentru sclăvie, de a purta jugul după cap, și de a lucra, ca niște pași pentru a susține pe țar și întreg aparatul său de teroare și spionaj.

Țara mai mult ca altădată este inundată de detectivi, de denunțanți; acum se trudește trufa centralismului rusesc mai mult ca altădată să înăbușe cu violență brutală răspândirea luminii, care, dacă este înăbușită într-o parte, izbucnește de altă parte, căci ceea-ce trebuie să vină, va veni, fără ca acel aparat infernal să poată zădărnici pentru totdeauna. Vor îndura ce-l drept încă mulți moartea de martiri, se vor topi încă nenumărați bărbați, amici ai poporului prin minele de plumb siberiene, vor fi duși încă mulți sub furci, dar procesul renașterii *fineriei Rusiei*, cum am zice nu poate mult timp întârzia. Tinerimea universitară, oficerii conjurați, socialiști amărâți, nihilisti pânditori și alți neîndestulii sunt tot atâtea cratere, cari vor să verse lavă cutropitoare în ziua erupțiunii de grozav spectacol. Această zi se apropie mereu pe care o grăbesc și evenimentele din Extremul-Orient. Țarul, capul țării lipsite de basă morală, și dela care pornește tot răul, își petrece zilele sale în continuă groază, căci știe prea bine, că și în mediata sa apropiere se găsesc de aceia, cari au în inimă germenul răsturnării. Cât de aproape este izbucnirea înfricoșatului eveniment, care va fi fără păreche în istoria lumii, și care va împumuta posibil efectul său și altor popoare asuprite, dovedește faptul, că *diplomația rusească a cerut ajutor dela Austro-Ungaria pentru cazul dacă în Polonia ar trumpe revoluțiunea*. Este pe semne vorba despre mobilizarea generală a forței militare rusești în urma complicațiunilor din Asia extremă. Armata din Mandșuria este puțină pentru a da pept cu succes barem îndestulitor cu Japonezi, iar de aceea, cum vedem guvernul rusesc fără curajul să mai trimită, dacă nu voește să se expună acelui pericol, că simțind condu-

cătorii revoluțiunii slăbiciunea detentorilor de putere, să tragă socoteala cu ei. De aceea ar avea lipsă Rușii de intervenție străină, ca să se poată lipsi aci de garnizoanele încuierate prin orașele sârmanei Polonii.

Dar astea încă nu înseamnă totul. Zilele trecute s'a făcut carăși o încercare de omor în contra Țarului, *care puțin a lipsit, că nu a reușit*. Așa se vestește din Petersburg, că în palatul imperial au fost aflate două mașini infernale: una în refectoriu alta în sala de recepție, ambele au fost ascunse în casete de tutun. Mechanismul era excelent, și mașina era potrivită pentru momentul, când Țarul va șede la prânz, respective, când va acorda audiențe. Este evident, că este vorba despre un atentat, pregătit cu multă îngrigire, la care negreșit că sunt implicați și dignitari de curte.

Este deci în perspectivă, ca de nou să ajungă pe mâna schingiuitorilor o seamă de nevinovați.

— **Jertfa automobilului.** Se depeșează din Triest: Un automobil ce venea din Paris, a trecut peste un om, lăsându-l mort în drum. Automobilul a mers mai departe, dar în San-Louis a fost oprit și proprietarul, baronul Grünburg, deținut.

PROGRAMA

Examenelor dela școala gr.-or. română de fete

din Arad.

Sâmbătă în 5/18 Iunie.

Orele 8—11: Examen de studii.

„ 11—12: Privirea expoziției de manufacturi ale elevelor.

„ 4—6 „ „ „ „ „

Duminică în 6/19 Iunie.

Orele 4—6: Producțiuni musicale — declamatorice și încheierea festivă a anului școlar 1903/4.

Părinții și rudeniile elevelor, precum și toți aceia, cari se interesează de școala noastră de fete din Arad, sunt binevăzuți la aceste examene.

Programa producțiunilor musicale-declamatorice dela școala gr.-ort. română de fete din Arad în 6/19 Iunie 1904 estu următoarea:

1. „Marș turcesc“, pentru 6 mâini, de L. Beethoven, esec. la pian de: Veturia Blaga, Cornelia Pap și Elena Doagă.

2. „Vară“, poezie de St. O. Iosif, decl. de Ec. Biriș.

3. „Valurile Senei“, vals român de I. Pavlasky, esec. la pian de Elena Doagă și Cornelia Pap.

4. „Consolarea“, romanță, duet de R. Karasz, cântată de Ersilia Liuba și Sofia Săcoșan.

5. „Plugul blăstămat“, poezie de V. Alexandri, decl. de Florica Cărbăș.

6. „Dans român“, de Vogel, esec. la violină de Mărioara Popovici cu acomp. la pian.

7. „O sară la stîna, idila de C. Porumbescu. esec. la pian de Livia Pențea.

8. „Szép Ilonka“, poezie de M. Vörösmarty, decl. de Cornelia Moldovan.

9. „Ingerul gardian“, de M. B., cântat de Octavia Gaspar cu acomp. la pian de C. Pap.

10. „Emmi“, poezie de V. Alexandri, decl. de Mărioara Lazar.

10. „Baladă“, pentru violină, esec. de Sofia Săcoșan cu acomp. de pian.

12. „Heimkehr am Weinachts-Abend“, melodramă de E. Eichler, decl. de Livia Pențea.

13. „Din dansurile române“, ale lui Chovan Nr. I., esec. la pian de V. Blaga.

14. „Dor de mare“, de I. Murășan, cântată de Sofia Săcoșan.

15. „Mama“, poezie de G. Coșbuc, decl. de Natalia Weber.

16. „Ruga mamei“, baladă de W. Alberti, cu acomp. la pian de Reinecke, trad. de L. R. Suciu, decl. de Veturia Blaga.

Incheierea anului școlar 1903/4.

Direcțiunea școlii gr.-or. române de fete din Arad.

Telegrame.

De pe câmpul de luptă vin știri cari anunță când despre înfrângerea Rușilor, când despre a Japonezilor. De altfel peste vre-o câte-va zile se va adevăra cari telegrame spun adevărul: cele venite peste Petersburg. sau cele venite prin Tokio și Londra.

Până atunci nu se știe nimic sigur. Eată telegramele de astăzi:

Tokio, 16 Iunie. Vapoarele de comerț „Nitasimaru“ și „Satumaru“ au fost scufundate de flota rusească din Wladiwostok. Dintre personalul vapoarelor au putut fi salvați 319 oameni.

Londra, 16 Iunie. Se anunță din Sangha, că vapoarele de războiu japoneze au avut o luptă foarte violentă cu flota rusească din Wladiwostok. Vapoarele rusești au luat-o la fugă spre direcția de Ost.

Tokio, 16 Iunie. Intre Kuasiatu și Punciu s'a dat o mare ciocnire. Rușii au pierdut o mie de soldați și toate tunurile. Trupele rusești s'au retras spre Nord. Se vorbește, că forța militară rusă bătută vrea să meargă spre despresurarea Port-Arthurului.

San-Petersburg, 16 Iunie. Agenției telegrafice rusești i-se telegrafează din Mukden: O parte din forța militară dușmană voind să se retragă dela Porth-Arthur a plecat spre Sud. Astfel s'a întâmplat lângă Vasalku o ciocnire, care s'a sfârșit cu înfrângere mare a Japonezilor. Spre Nord dela Ficiau s'a dat o nouă luptă. Din partea Rușilor au căzut 500 morți, 300 răniți. Rușii au pierdut și 14 tunuri. Eară din partea Japonezilor au căzut cam vre-o o mie de oameni.

Economie.

Arad, 17 Iunie.

✓ **Băncile — la rând.** Comisiunea financiară a Dietei, în sesiunea din 14 l. c. în nex cu budgetul portofoliului de finanțe, al sulevat și chestiunea controlului extern a băncilor. Cu acest prilej deputatul Hegedüs Loránt, fiul fostului ministru, a bombardat și aceste redute ale naționalităților, în loc de ale fi pus drept exemple de imitat, de cinste corectitate și muncă asiduă. Tinerul șovinist a zis, că principiile sulate în sinul comisiunei s'au realizat, dar nu prin unirea institutelor maghiare, ci prin aceea, că în 19 Octomvrie 1903 a devenit fapt sindicatul băncilor române, ear în 29 Decemvrie 1903 a băncilor sâsești și anume cu tendențe hotărît naționaliste. După câte-va floricele de stil, a făcut următoarea propunere:

1. Guvernul să între în tratative cu Banca Austro-Ungară, ca să nu reescompteze numai cambiile acelor institut, cari au intrat în sindicatul comun și mutual de revisuire a comptabilității, a institutelor maghiare. Asta va contrabalansa la tot cazul *sindicatul naționalităților*. 2. O lege scurtă să stabilească, că fie-care institut este obligat în limba statului a-și face bilanțul, și după model din Prusia să fie precis și unitar stabilite pozițiile, ce trebuie să cuprindă bilanțul. Azi compoziția bilanțelor e atât de diferită, încât nici un institut nu poate controla pe celalalt.

Ministrul de finanțe Lukács reflectând asupra propunerii lui Hegedüs Loránt a declarat pe scurt, că astfel de asociere, cum este a băncilor române și sâsești, au și băncile maghiare dar statul nu vrea să s'atingă de afacerea aceasta care ar cauza mari greutăți.

Ambițiosul tiner va trebui deci să caute altă temă, n'a sfecit-o nici cu băncile pe cum n'a dus-o la nimic nici cu afacerea Săcuilor, afacere pe care călărea anul trecut, fără însă ca lumea să-l bage în seamă. Un sfat îi dăm însă: să nu părăsească acest teren, operând cu insistență pe acesta, va veni sigur valul, care să-l scoată la suprafață. Numai insistență să cere!

Alcoolul în birturi de reformă. În Germania există societăți de temperanță, cari au tendența de a înființa birturi de reformă. Ast-fel din Lipsca suntem anunțați, că societatea de temperanță de acolo a înființat un birt, care e primul în genul său.

Bênturile fără alcool sunt, bine înțeles în majoritate, dar birtul mai are diferite vinuri, bere, licheruri. O specialitate a casei e punerea în consumație a beuturilor foarte slabe în alcool. E de remarcat apoi, că se permite intrarea în restaurant și în camera de lectură, fără ca vizitatorul să fie obligat să consume ceva. Se plătește numai zece pfenigi pe oră sau două mărci pe lună. În schimbul acestei taxe e liberă întrebuințarea ziarelor, cărților și jocurilor.

Congresul și expoziția de alcool din Viena. La 10 Aprilie s'a deschis la Viena congresul și expoziția industriei spiritului sub patronajul archiducelui Franz Ferdinand. Lumea agricolă și industrială a statului vecin a primit, se înțelege lesne, cu multă bucurie vestea despre această înaltă protecție.

Atât congresul cât și expoziția au avut un succes desăvârșit, nătrăgând atenția înaltelor autorități ale imperiului.

La strălucitul banchet de închidere, ce a avut loc cu acest prilej în sala de onoare a primăriei din Viena, au luat parte 650 de persoane. Printre persoanele de față notăm pe d-nii: Dr. v. Koerber, primul ministru austriac, Dr. v. Wittek, ministrul C. F. v. Call, ministrul de comerț, v. Giovanelli, ministrul de agricultură, marchizul de Reverseaux, ambasadorul francez, contele Kapnist, ambasadorul rus, apoi delegații Germaniei, Franciei, etc.

Ministrul președinte Koerber luând cuvântul, a arătat progresele pe care le-a realizat în ultimul timp industria spiritului.

Dacă e de dorit — a zis primul ministru austriac — ca să se micșoreze cât mai mult consumul intern, deoarece ce s'a dovedit că alcoolul e dăunător organismului, apoi fabricanții de alcool au câmp deschis cât privește raportul cu celelalte industrii. Dacă alcoolul nu mai poate fi privit ca aliment al populației sărace, ca odinioară, el are însă un viitor în industrie.

Ministrul președinte austriac a insistat apoi asupra legăturii strânse care este între industria spiritului și agricultură, legătură mult mai strânsă decât dintre industria zahărului și agricultură.

Se vede lămurit — a conchis dl Koerber — cum într'un stat înfloritor nu poate exista contra-zicere între interesele industriei și cele ale agriculturii.

BURSA.

Bursa de cereale și efecte.

CEREALE:

— Cursul pieței din Budapesta. —

— 16 Iunie 1904.

GRÂU.

Grâu dela Tisa — — — — —	9.27 — 9.45
" din Banat — — — — —	9.05 — 9.05
" din Nordul Ungariei — — — — —	8.97 — —
" din Bacța — — — — —	9.00 — —

Prețuri de încheiere oficiale:

Grâu de toamnă (Oct.) c. — — — — —	9.06 — 9.07
Săcară de toamnă (Oct.) c. — — — — —	6.81 — 6.82
Ovės de toamnă (Oct.) c. — — — — —	5.87 — 5.88
Porumb pe Iulie c. — — — — —	5.20 — 5.21
" pe August c. — — — — —	5.32 — 5.33
" pe Maiu 1905 c. — — — — —	5.49 — 5.50
Rapița pe August — — — — —	10.45 — 10.55

Cursul pieței din Timișoara.

— 8 Iunie 1904 n.

Raportul societății Lloyd:

Grâu 75 klg. — — — — —	7.90 — 8. —
" 76 " — — — — —	8.10 — 8.15
" 77 " — — — — —	8.20 — 8.25
" 78 " — — — — —	8.30 — 8.35
Secară — — — — —	6. — — 6.10
Orz — — — — —	5.40 — 5.50
Ovės — — — — —	5.00 — 5.05
Ovės ales — — — — —	5.15 — 5.20
Porumb — — — — —	5.10 — 5.15

EFECTE:

Budapesta, 8 Iunie 1904.

Incheierea efectelor ung.

Imprumutul c. fer. ung. în argint — — — — —	—
Obligațiuni de stat ung. ale c. fer. de ost — — — — —	—
Renta coroanei ung. — — — — —	97.15
Obligațiuni de 4% ung. pentru scutirea de darea pământului — — — — —	97.55
Renta de aur 4% — — — — —	117.95
Acții pentru asigurarea de credit ungar — — — — —	742.50
Los de câștig al împumut ung. — — — — —	207. —
Acții ale c. fer. de Kassa-Oderberg — — — — —	—

Incheierea efectelor austriace.

Renta de hârtie 4 $\frac{3}{10}$ % — — — — —	99.20
Renta de aur austr. 4% — — — — —	118.45
Los din 1860 — — — — —	152.35
Los de cred. austriac — — — — —	403. —
Banca austro-engleză — — — — —	—
Bank-Verein din Viena — — — — —	509. —
Banca austro-ungară — — — — —	1619. —
Acții ale c. ferate sud-austriace — — — — —	77.15
Societ. de navigațiune Dunăreană — — — — —	838. —
Acții de tutun — — — — —	329.50
Aur bătut ces.-reg. — — — — —	11.31
Renta de argint 4 $\frac{3}{10}$ % — — — — —	99.75
Renta coroanei austriace — — — — —	99.20
Los din 1864 — — — — —	257. —
Acții ale instit. de cred. austriac — — — — —	639.50
Acții ale băncii Uniunii — — — — —	518. —
Banca austriacă Länder — — — — —	424.75
C. fer. austro-ungară de stat — — — — —	638. —
Acții de Alpi — — — — —	407.75
Prețul de schimb londonez — — — — —	232.40
Tramwaw vienez — — — — —	—

ORZ.

Orz dela Tisa — — — — —	6.10 — 7.20
" de lângă Dunăre (Bpesta-Mohaci) — — — — —	6.60 — 7. —
" din Nordul Ungariei — — — — —	6.80 — 7.50
" pentru spirt — — — — —	5.80 — 6.15
" pentru nutreți — — — — —	5.70 — 6. —

SĂCARĂ.

Săcară din jurul Pestei — — — — —	6.95 — 7.15
" din Nordul Ungariei — — — — —	0.00 — 0.00
" deoseb. ung. — — — — —	6.70 — 6.90

PORUMB.

Porumb ungar — — — — —	5.55 — 5.75
" sârbesc — — — — —	— — — —
" Cinquantin — — — — —	6.65 — 7.20

OVES.

Ovės unguresc prima — — — — —	5.25 — 5.50
" " media — — — — —	5.08 — 5.20
" " slab — — — — —	5.85 — 5.05

LOSURI.

Val. nom.	Bani	Marfă.
10. — Losuri „Barilika“	19.50	21.50
10. — " " cu stam. austriacă	21. —	23. —
— — " " bilet de câștig	6. —	8. —
200. — Impr. oraș. Vien. din 1874	503. —	523. —
80. — Los al orașului Buda	165. —	175. —
80. — " " cu stampilă austriacă	168. —	175. —
4. — Los „Jó sziv“	10. —	11. —
4. — " " cu stamp. austr. — — — — —	10. —	11. —
— — " de bancă de credit hipot. maghiar	40. —	44. —
— — " de bancă cu st. aust. — — — — —	46. —	51. —
10. — Los al crucei roș. magh. — — — — —	26.50	28.50
10. — " " " cu st. aust. — — — — —	29. —	31. —
24. — " " " bilet de câștig — — — — —	9. —	11. —
24. — Los al cruc. roșie ital. cu stam. austriacă	44. —	46. —
20. — Los al crucei roșie austr. — — — — —	47. —	52. —
200. — Los al inst. de cred. austr. — — — — —	54.50	56.50
84. — Los Pálffy	465. —	475. —
96. — Los al imprum. serb. per. 100 fl. 2% inter. 13 lan. 1902	160. —	170. —
98. — Los al impr. serb. per. cu stampilă austr. 13 lan. 1902	90. —	95. —
		94.8 — 3

Budapesta, 8 Iunie

MONETE.

Aur, magh. ori austriac, bătut	11.35
" " " " rotund	11.27
" " " " piesă de 8 fl.	18.99
" " " " piese de 20 franci — — — — —	23.44
" " " " piese de 20 marce — — — — —	23.47
" " " " lire turc. — — — — —	—
Nota de bancă germană (100 ma.) — — — — —	117.30
" " " franceză (100 fr.) — — — — —	94.95
" " " italiană (100 lir.) — — — — —	95.07
Ruble de hârtie piese	2.53
Nota de bancă românească (100 lei) — — — — —	94.50
" " " sârbească (100 den. de argint) — — — — —	92.35

Bibliografii.

A apărut:

Istoria lui Ștefan-cel-Mare pentru poporul român, compusă de dl. profesor universitar Ivrga și tipărită cu cheltuiala ministerului instrucțiunii publice și al cultelor.

În frumoasa emulațiune ce se manifestă do general în vederea serbărilor pe cari întreg mul românesc le organizează pentru comemorarea unuia din cei mai străluciți Voevozi naștrali, scrierea d-lui prof. N. Iorga este bine merită să ne istorisească viața și vitejeștile ale Marelui Domnitor.

Numele autorului, un adânc cunoscător un neobosit cercetător al trecutului nostru ric, ne scutește de ori-ce altă recomandare.

Se poate citi Istoria lui Ștefan cel scrisă de dl. N. Iorga cu încredințarea că va viața și faptele lui Ștefan Vodă după dovezi cumentele de o netăgăduită valoare și un riga adevăr istoric.

Este de asemenea inutil să stăruim și pra stilulul.

Cartea este scrisă în adevăr pentru Se poate comanda în Arad la librăria Simtion, ediția populară cu 75 fil. plus 20 porto, ediția de lux 2 Cor. 50 fil. și 30 fil.

A apărut în editura Librăriei C. Sfetia curești și se află de vânzare la principalele din țară: G. Becescu Silvan — Ștefan-cel-m după cele mai vechi hrisoave și cele mai cercetări istorice, cu o copertă foarte artist prețul 50 bani.

Licitațiune minuendă.

Pe baza încuviințării Ven. Cons. diecesan din Arad 30 Malu (12 Iunie) Nr. 3200 se escrie licitațiune pentru varea sf. biserici gr.-or. rom. din Șima (comt. Arad), cu prețul de exclamare general 8196 cor. 25 fil.

Licitațiunea verbală și cu ofertele chise se va ținea la 12/25 Iunie 1904 la orele 10 a. m. în casa bisericii.

Planul: specificarea de spese se vedea la subsemnatul conducător al lui parochial și la arhitectul I. Nig (Atzél Péter u. 1 sz)

Cel-ce voește a primi lucrarea ar depună un vadiu de 10% în bani gata.

Șimand, 2/15 Iunie 1904.

Augustin Beleş, cond. oficiului parochial

Editor-proprietar: George Nichin

Redactor responsabil: Ioan Russu-Sîrbanu.

Felurimii.

Mareșalul Yamagata. Dintre ultimile știri interesante la războiul din Orientul îndepărtat, cea mai interesantă este aceea care ne-a adus vestea marelui mareșalului Yamagata ca șef suprem al armatelor japoneze.

Mareșalul Yamagata, care a comandat și în războiul contra Chinei, este pentru japonezi personificarea gloriei lor militare. Numirea lui dovedește că Japonia vrea să întrebuițeze toate mijloacele și întreaga-i putere pentru cucerirea Port-Arthurului și întregii peninsule Lia-tung.

Trecerea acestei peninsule în posesiunea Japoniei a fost una din condițiile de pace dictate de Japonezi la Simonoseki Chinezilor învinși, condiție împiedecată de către Rusia și Franța și Germania. Japonia a fost silită să se supune celor trei mari puteri albe, și faptul acesta a fost considerat în imperiul soarelui-răsare ca o umilire națională. Numirea mareșalului Yamagata înseamnă că ziua cea mai mare a revanșei a sosit și că Rușii trebuie zdrobiți de către el care acum zece ani a fost silit să capituleze în fața Rusiei și a celorlalte puteri europene.

Mareșalul Yamagata se bucură de o popularitate aproape legendară, de când el a trecut în anul Yalu în războiul din 1894 contra Chinei, el este considerat în Japonia ca un om care nimic nu poate să-i reziste și care poate să-l învingă. Yamagata a fost rînd pe rînd prim-ministru de război, ministru de interne, ministru de justiție, acum opt ani reprezentantul lui Mikado la încoronarea țarului... în contra armatei el luptă acum. O figură slabă, dar mlădă, cu un exterior impunător, bătrînul de 66 ani merge în fruntea armatelor sale ca să nimicească puterea Rusiei în Extremul-Orient.

Din numirea sa se poate conchide că Japonia este hotărâtă de a forța cu orice preț Port-Arthurul și cucerirea peninsulei Lia-tung, pentru a da războiului o întorsătură favorabilă ei. În cât de îngrozitoare vor fi luptele care se vor desfășura în jurul Port-Arthurului! Luptele acestea au început în mod înspăimîntător la Kintșou, unde ambele părți au căzut mase mari de oameni, și înspăimîntătoare vor fi acele care se vor desfășura în jurul acestui oraș, când forturile care au fost foc și moarte vor secera mil de vieți între medietori și asediați.

Se spune că Mikado s'ar fi declarat contra cuceririi Port-Arthurului, când li s'a spus că ea necesită sacrificarea a 50.000 oameni. Indiferent dacă aceasta este adevărat sau nu, dar povestea aceasta arată ce înfricoșătoare va fi baia de sînge care se prepară.

Și față de orbul dispreț de moarte al Japonizilor, de fanatismul lor războinic, care s'a dovedit până acum cu numeroase exemple, este pur și simplu înfrorător de gândit numai la scenele care mai auzite ce se vor petrece când, în ultimele zile, elanul sîlbatec al asediatorilor se va ciocni cu rezistența disperată a asediaților.

Japonia vre-a însă să isprăvească repede și nu se uită la sacrificiul de oameni, la baia de sînge ce va însemna Port-Arthurul cu un semn în istoria lumii. Ziua revanșei a sosit și de aceea a fost numit mareșalul Yamagata ca șef suprem al armatelor până acum victorioase.

Un armurier psiholog. O grațioasă ariziană de 17 ani, anume Rosa Laurier, acesse părăsita acum câte-va zile de iubitul ei mîhnită, ea se hotărîse a-și curma viața, și în acest scop se duse la un armurier spre a-și cumpăra un revolver.

Armurierul, observînd fața palidă și înfrînt de tristă a fetei, își închipui scopul ei și se dăduse pe care mica modistă 'l avea cum să-l războie, și-i oferi îndată un pistol care îl ținea la o parte.

— Luați acest pistol, domnișoară. E adevărată ocazie: o armă care are o precizie și o forță extra-ordinară. Cine o războie cu el nu va putea să-și povestească impresiile...

— Foarte bine — zise fata. Îl cumpăr pe acesta. Prin urmare, te rog încarcă-l cu îngrijire.

Și armurierul 'l prezintă arma gata

pentru scopul fatal. Abia reîntoarsă acasă, Rosa Laurier își rezemă gura armei la tîmplă și trase cocoșul. La detunătură a lărgăra vecinii și vecinii și găsiră pe modista cu totul mirată de a se afla încă în viață și... îmbăcsită cu un delicios parfum de eliotrop.

Deșteptul armurier vinduse disperatei un pistol preparat pentru un prestigiator.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

Căsătorie.

Un candidat de preot ales într-o comună din Archidieceasă, în scop de căsătorie, dorește a face cunoștință cu o domnișoară română preste 20 ani trecută și care să fie calificată pentru școalele elementare de stat sau confesionale.

Epistolele sunt a se adresa în timp de 30 zile, la Administrația „Tribunii” în Arad.

Se cere și se asigură păstrarea discrețiunii pe cuvîntul de onoare.

282 4-5

În comuna Berzova să caută un faur și un barbier. Cîrî voesc se ocupe acest loc, să se adreseze la Vaselîan Popovici, inv. pens. în Berzova.

268 2-3

Spre orientare.

Cu onoare subsemnații am deschis în Arad, strada Salacz Nr. 3 (lângă berăria Kis-Pipa) un birou general de informații.

Stăm în legătură cu institutele de bani externe și interne și așa suntem în plăcută situațiune a esopera cele mai favorabile împrumuturi, replăbile în anuități, pe termene cele mai lungi posibile și pe lângă cel mai ieftin etalon și anume:

Pe case, edificări, pămînt, mai departe credite personale și de grupări.

Mijlocim: cumpărări de mobile și imobile, arîndări de locuințe și realități. Esoperăm: concesiile de majorenități, căsătorie etc.

Primim: încasări de pretensiuni, de note, urmăririi particulare și observațiuni discrete în cauze familiare.

Primim: arangiarea între comercianți, particulari și creditorii lor, esoperări de amînări etc.

Căștigăm informațiuni esacte și demne de tot crezîmîntul în ori ce direcție și despre împrîjurările personale și materiale pe lângă cea mai desîvîrșită discreție.

Basat pe acestea rugăm pe on. public, că împrumuturi nefavorabile ce eventual au deja, precum și ori ce împrumuturi noul, mai departe cumpărări de mobile și imobile, esarîndarea lor și celelalte afaceri înșirate mai sus să binevoiască a se adresa cu încredere biroului nostru și a ne însărcina cu afaceri, asigurînd on. public anticipativ, că ori ce însărcinare vom îndeplini-o în modul cel mai prompt și culant, ca în chipul acesta să binemerităm încrederea ce se va pune în noi.

Cu deosebită stimă.

Klonda și Szatmáry

proprietarii biroului general de informațiuni.

Arad, Strada Salacz Nr. 3.

271 1-3.

O odaie cu intrare separată mobilată elegant se poate închiria momentan.

269-

Arad, Strada Szt.-István Nr. 6.

100 bucăți

de

Propise de școală

cunoscută peste tot locul, costă una coroană, pe lângă trimiterea anticipativă a prețului plus porto poștal de 30 fileri expedițiunea se face franco sub legătură în blocuri tari pentru a fi scutite contra frîngerii: Dela 100—750 bucăți francarea se face pentru 72 fileri. Cu rambursă spesele de expedițiune sunt cu mult mai mari.

Biuroul de administrațiune al lui

Ingusz I és Fia.

Arad

207

La publicațiunea Doctorului Licht despre folosința fluidului Elsa al lui Feller din deosebite reviste medicale au apărut mai multe declarații și păreri din partea specialiștilor, cari toate accentuează, că fluidul Elsa al lui Feller este chemat să ocupe locul prim în tămăduirea morburilor de pelagră; mai departe proprietățile prin cari se deosebește de alte asemenea preparate sunt următoarele: 1. efectul rapid și fără dureri; 2. efecte ulterioare exchise, 3. Modul de întrebuițare ușor și mirosul per eminențiam fin; 4. Prețul extraordinar de ieftin; Multe mici scrisori de mulțumită dovedesc, că fluidul Elsa al lui Feller, care la multe expoziții a fost premiat, ajută excelent și iute contra durerilor de cap și stomac, de podagră și junghi, contra tusei, răgușelii, flegmei, lipsei de apetit, digestiune deranjată, amețelilor și contra altor multor morburi. 12 sticle mici ori 6 sticle duble trimite francat pentru 5 coroane unicul preparator Eugen V. Feller, farmacist, Stubica, Centrale 81. (com. Zagreb). Feriți-vă de diferitele falsificate fără valoare.

252 2-2

Anunț.

Sub titlul: „Terția, trăsături critice de pe viața Românilor transilvăneni” — și drept completare a scrierilor mele „Reunirea” și „Almanachul sf. Nicolae”, va apărea în Octomre a. c. un nou studiu de aceeași estensiune, circa 200 pagini 8° mare, condus de curate tendențe pentru regenerarea popoului nostru.

După experiențele făcute cu aceste cărți însă, care au fost căutate, iar prețul lor a ramas în mare parte prin buzunarele unor „librari” și mai ales „prieteni-colegi” conșciențioși (?), noua carte se va tipări într-un tiragiu restrîns și se va trimite numai abonenților. Voi fi în chipul acesta pus în putința a trimite cartea franco la adresa abonenților pentru prețul anticipat de 2 cor dînd colectanților deja dela 5 exempl. unul gratuit.

Rog deci On. Public român, se aboneze aceasta scriere prin asignarea prețului la adresa mea mai de jos. În urma unor svonuri împrăsciate cu rea credință, aflu de lipsă a constata aici, că cărțile mele nu sunt nici oprite, nici epuizate (mai am din fiecare vr'o 150 es.) — și astfel ori-cine le poate comanda direct la mine pe lângă prețul redus a 2 cor. În anumite cercuri se manifestă și oarecare timiditate față de procurarea acestor cărți; — observ deci, că în asemenea casuri, astfel nemotivate, cărțile se pot comanda pe o adresă fictivă post-restante.

Sibiu, 15 Maiu 1904.

Ppresb. N. Manegujiu.

260 2-5

Cruce sau stea dublă electro-magnetică

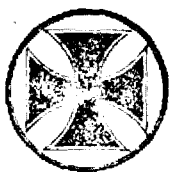
Patent Nr. 86967.

Nu e crucea Volta.

Nu e leac secret.

vindecă și înviează sub garanție.

Aparatul acesta, vindecă și folosește contra durerilor de cap, urechi și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulației sângelui, anemie, amuleti, tinituri de ureche, bătăi de inimă, sgârșiri de inimă, astma, auzul greu, sgârșiri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mână și picioare, slăbirea peste tot, reuma, podagră, ischemii în pat, influența, insomnie, epilepsia, circula-

ția neregulată a sângelui și contra multor altor boale, care la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. Însușirea acestui aparat este, că vindecă nu numai din timp în timp, ci introduce constant în corpul omenească binefăcătorul curent, când pe departe vindecă cu succes boalele adânci, care pe de altă parte e cel mai bun scut contra îmbolnăvirilor.

Deosebită atențiune e a se da îmbolnăvirilor, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

În cancelaria mea se află atestate încercări din toate părțile lumii, cari prețuiesc cu multumire invențiunea mea și ori-cine poate vedea aceste atestate. Pacientul, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca prin aparatul meu, primește banii înapoi.

Unde oricine încercare s'a constatat zădărnice, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu poate fi confundat cu aparatul „Volta“, care atât în Germania, cât și în Austro-Ungaria a fost oficial oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu electro-magnetic prin deosebita-i putere vindecătoare, e în genere cunoscut, apreciat și răspândit.

Chiar și înfînțata extraordinară a crucei mele electro-magnetice o recomandă cu înțelegere.

Prețul aparatului mare e Cor. 6.

folosibil la morburii învechite.

Prețul aparatului mic e Cor. 4.

folosibil numai la copii și la femei de constituție foarte slabă.

Locul central principal de vânzare și expedare pentru țară și străinătate e:

Müller Albert, Budapesta, V., str. Vadász 42./K
colțul str. Kálmán.

În binevoitoarea atențiune celor ce zidesc!

Am onoare a aduce la cunoștința On. Public. că am deschis în

Arad, str. Csernovits Péter Nr. 14.

un birou pentru

Întreprinderi de zidire

Primește tot felul de comenzi și proiecte de zidiri: case, fabrici, biserici, școli, cripte, școli etc., în ori ce stil; primește tot felul de reparaturi și ori-ce transformare și estimare de zidiri pe lângă prețurile cele mai echitabile.

Fiindu-mi scopul a bine-merita de încrederea On. public prin praxa-mi îndelungată și cunoștințele-mi speciale pe lângă prețuri convenabile, — precum și prin îndeplinirea repede a comenzii, apelez prin aceasta la binevoitorul sprigin al On. public.

154 19—25

Cu stimă:

Kondorossy Kálmán.

Deposit permanent de materii necesare la ori-ce zidire nouă.
Vânzare în mic și mare.

SZIRMAI és TÁRSA ARAD, Andrássy-tér 4.

(În edificiul hotelului Nádor).

Făină de magnezit și leșie de magnezit.
Alabastru de ghips de structură (marder)
Var, calitatea cea mai bună.
Cement de Beocin, Portland și roman
Căramizi chamotte rezistente focului.
Plăci de fayence și maiolica p. pardosire.
Plăci de Mettlach, roman, v. naționale, de
keiheim și keramikă pentru pardosire.

Lespezi de izolare, de acoperit și de asfalt
Căramizi diverse pentru acoperire de case.
Țevi deosebite pentru canaluri.
Mai departe trimitem:
Năsip de Murăș,
Petrică mare și pentru cărări de
grădină.

Clienților noștri așezăm plăcile de pardoseală, săvârșim lucru de acoperit casele și ori-ce lucru de asfalt prin specialiștii noștri pe spele proprii.

PUMPE DE VIN

reg. ung. priv. și țevi de gumi calitatea cea mai bună.

Din cilindrul pompei se scurge vinul până la cel din urmă strop, iar sâmburii de stunguri, coaja și alte părți necurate se îndepărtează numai de cât, prin asta pompa nu se strică și nici vinul nu se poate strica. Pentru funcționarea pompei se dă o garanție pe 3 ani (reparație gratuită).

PUMPE DE FOC

cu venturii rotunde. Pentru comune foarte potrivite, de oare-ce la întrebuintarea de apă necesară ori murdărie nu abzie serviciul. Pentru funcționarea regulată a mașinei se primește garanție pe 3 ani (reparație gratuită). Șurube potrivite unitare și țevi de căneapă din launtru căptușite cu gumi cu prețurile cele mai ieftine.

Fântâni cu țevile trebuincioase în preț de fabrică.

HÖNIG OTTO
— fabricant de pompe reg. ung. priv. —

Grădina artificială
alul

PAPP SAMU

ARAD

Török Gábor-utca 20. sz.

Face și construiază din flori vii după moda cea mai nouă parisiană buchete, coroane și tot felul de obiecte de lux de flori vii pentru prețuri moderate.

Redactează foaia pentru grădinărit

A Kertészeti Közlöny

care aduce publicațiuni despre cele mai recente novități de grădinărit și servește ca manual pentru ori-cărui grădinar.

Abonamentul pentru un an este
2 coroane.

Asigurați contra focului: case, bucate mobile, vestimente, mărfuri!

Asigurați: viața, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spele de înmormântare!

Agentura principală în Arad.
A BANCII GENERALE DE ASIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSYLVANIA“

primește oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichș, Bihar, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fix, rente, zestre pentru fete, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spele de înmormântare. Aceste din urmă dela 60—600 cor. se plătesc la moment în zina morții întemplat;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, reviziste ș. a. prin spargere;
4. Contra grădinei: grân, secară, orz, cucuruz, ovăș, viș (vines), plante industriale: cânepă, in, hîmsoi, nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuare mai în fiesce-care comună și direct prin

Agentura principală „Transylvania“ în Arad.
Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

Cel mai preferit, mai bun mijloc de colorare a părului e

MELANOGENE

in culoare neagră și brună.

Cu preparatul acesta escelent și nevinovat, per barbă, mustăți în cinci minute se pot colora în negru ori brunet. Coloarea e constantă și nu se poate osebi de culoarea naturală, nici cu săpun, nici apă caldă, nu se șterge și nu murdărește.

E nesticăcios și modul de folosire foarte simplu.

Prețul 2 cor. 80 fl.

244

Ori-ce per carunt își recapătă culoarea naturală prin folosirea preparatului

Hair Regenerator alui Földes

Acesta nu e farbă, ci un preparat care redă frumusețea naturală a părului. Astfel perul blond devine iar blond, cel brun-brun, cel negru-negru. Prețul 2 cor.

Pentru a face perul blond.

Preparatul acesta, în câteva minute putem prefăce ori-ce per în culoare atât de plăcută, aurie, în culoarea căneșii, ori cenușie, ori în vre-o altă culoare blondă, fără a ataca perul. — Prețul sticlă mică 1 cor., sticlă mare 2 cor. Rugăm a fi cu atenție la marcă.

G. FÖLDES KELEMEN

FARMACIA ȘI LABORATORIUL CHIMIC, ARAD.

Telefon Nr. 111.

Coasa de oțel „Bur“ este cea mai bună pe lume

ai cărei unici liferanți pentru întregul continent și pentru America sunt

Winkler és Grauer, Kőbánya 34,

la cari e a se adresa ori ce corespondență privitoare la coase.

Coasa de oțel „Bur“ este admirabil!

500 coroane plătesc, celui ce este în stare să ne arate o coasă de oțel „Bur“ veritabilă ca proveniență din altă fabrică.

1000 coroane plătesc celui ce ne poate arăta dintre 100 coase de oțel „Bur“ două rele.

Coasa de oțel „Bur“ numai atunci este veritabilă, dacă pe mâner poartă gravată inscripția aceasta: *W. G. Kőbánya*, iar pe latul ei este tipărită marca firmei cum arată figura asta: 190 6—20

Facem atent pe ori cine în interesul său propriu, de a se păzi de marfa de imitațiune. Coasa „Bur“ satisface pretențiunii ori-cărui econom în modul cel mai perfect.

Acest favor are a-l mulțami: coasa de oțel „Bur“ singur ascuțitului său admirabil, nici prea tare, nici prea moale. Mai ales pentru aceea este coasa „Bur“ corespunzătoare, pentru-că are simcea și grumaz tare, ear ascuțitul foarte subțire. Mulți economi strică și cea mai bună coasă, prin faptul că nu știu să o bată. Asta însă pe lângă toată nedibăcia economului este eschisă la coasa „Bur“, de oare-că firma noastră trimite coasa bătută și probată. Pentru fie-care bucată se primește garanția, iar care nu corespunde schimbăm pentru alta însă mărturisim din experiență, că între 1000 coase nu e nici una rea

Prețurile coaselor de oțel „Bur“

60	70	75	80	85	90	95	100	110	120 cm. lungă
1-80	2-10	2-20	2-30	2-40	2-70	2-80	2-90	3-20	3-60 Cor.

La comanda de 5 bucăți supoara spesele postale; la comanda de 10 bucăți fabrica nu numai că suportă spesele postale, dar dă o coasă în dar. ear la comanda de 20 bucăți, fabrica pe lângă suportarea speselor postale și trimiterea a două coase, trimite și două tablouri frumoase din timpul războiului bură-anglez. Căteia „Bur“ la coasa de oțel „Bur“ 1 coroană. O cutie „Amersau“ bucată 30 fl. Aparat pentru baterie coasei (nicovală și cioran) 1 cor. 90 fl. *Noutate!* Teacă potrivită p. coasă n-ț, cu cheie en tot 30 fl. 10 buc 2 60 cor.

P. T.

Am onorul a Vă face cunoscut, că în urma extinselor mele legături sunt în stare de a mijoci împrumuturi (amortisări pe lângă interese) de 4.3%, 4.5% și 5%

cu plătire pe

15, 20, 25, 30, 40 și 50 ani

pe posesiuni mai mari sau mai mici și pe case de chirie dela oraș cari împrumuturi sunt a se plăti în rate de jumătate an; în rate se cuprinde capital și interese.

Sunt în legătură continuă atât cu institutele de bani din provincie, precum și cu toate cele din Budapesta prin ce sunt în stare a mijoci împrumuturile foarte ieftin și în timp scurt, precum și de a le plăti fără ori-ce detragere.

Spese preventive nu sunt, honorarul meu după tocmeală să plătește ulterior, atestatele cu spese nu sunt de lipsă, numai extrasul autentic al cărții funduale și coala de cataster se recere; servesc prompt în ori-ce direcțiune cu deslășire.

Provocându-mă tot odată la lucrul cunoscut de toți, că în anii din urmă interesele împrumuturilor amortisabile au scăzut foarte, mai ales le stă în interes celor ce au îngreioate imobilele cu împrumuturi vechi scumpe, că acestea să le schimbe cu împrumuturi nouă ieftine, cu atât mai tare că trecând cu vederea chiar, că aceste împrumuturi prin convertire să fac fără timbru și taxă, cu așa de mari avantaje. încât solvirile anuale aduc o economie considerabilă; notez că aceste avantaje le dovedesc numerice tuturor stimaților mei clienți, cari se adresează la mine.

Atrăgându-vă atențiunea asupra celor de sus, Vă rog tot odată, ca la caz de lipsă să Vă folosiți de mijlocirea mea, când P. T. D.-Voastră Vă veți convinge, că din împrumuturile câștigate prompt veți avea avantajii foarte însemnate.

Rog a se aduce extrasul cărții funduale.

Cu deosebită stimă:

220

HERZOG SÁNDOR

ARAD, Strada Weitzer János (Templom) Nr. 15, ușa 7.

Bani!

**Intreprinderea pentru exoperarea de credit fonciar exoperează
timpul cel mai scurt**

Împrumuturi

pe lângă condițiunile cele mai culante pe seama

Funcționarilor

de stat, comitatensi, orășenesti și de tren, profesorilor, oficerilor, și ori-cărui pensionat fost
funcțiune se acorda împrumutul cel mai mare posibil pe lângă amortisațiune de 10, 12, 15
20 ani cu 7% fără cambiu, ci numai pe obligațiune.

Conspect

despre împrumuturile cari se pot da:

funcționarilor cu salar de 1800 corcoane pot căpăta circa 1500 coroane.

"	"	"	"	2000	"	"	"	"	3000	"
"	"	"	"	2200	"	"	"	"	4000	"
"	"	"	"	2400	"	"	"	"	6000	"
"	"	"	"	2600	"	"	"	"	6500	"
"	"	"	"	2800	"	"	"	"	6800	"
"	"	"	"	3000	"	"	"	"	7000	"
"	"	"	"	4000	"	"	"	"	10000	"
"	"	"	"	5000	"	"	"	"	12000	"
"	"	"	"	6000	"	"	"	"	14000	"

În epistolele de recercare este a se scrie apriat: condițiunea (starea), salarul și anul împliniți în serviciu. Astfel de
mauturi se liquidează în 14—20 zile. — De asemenea se liquidează pe seama clienților demoi de credit
împrumuturi dela 500 cor. până la cel mai mare

Împrumut de cambiu

pe lângă amortizație dela 1—5 ani, ori pe lângă replătire lunară ori trimestrală.

Liquidăm împrumuturi ipotecare până la 60—70% a valorii cu 3½ și 4% pe moșii și case mai mari
chirie din provincie. La epistolele de recercare e a se aceluie conspect despre venitul dela chirii și extrasul de pe
fundușă (la case); coala catastrală și extrasul cărții funduare (la moșii).

În ori-ce sfacere de împrumut dau deslușirile necesare gratuit. La recercări epistolare este a se aceluie și timbru pentru res

Adresa:

CZIGLER SÁNDOR

Intreprindere de exoperare de împrumuturi fonciare.

BUDAPESTA, VIII, Rákóczi-utca 2. szám.

Membrul „Federațiunii regnicolare a exoperatorilor de bani și imobile.

FIRMA ÎMPROTOCOLATA.

ARAD, Tipografia George Nichin.